

Ekonomi ve İhracat Bülteni

Nisan 2024

immib

İstanbul Maden ve Metaller
İhracatçı Birlikleri

İçerik

Küresel Ekonomi ve Ticaret	2
Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti	10
Küresel Emtia Fiyatları	27
Avrupa Birliği Atık Sonu Kriterleri (End of Waste)	35
Navlun Masraflarının Emtia Fiyatlarına Etkisi	39

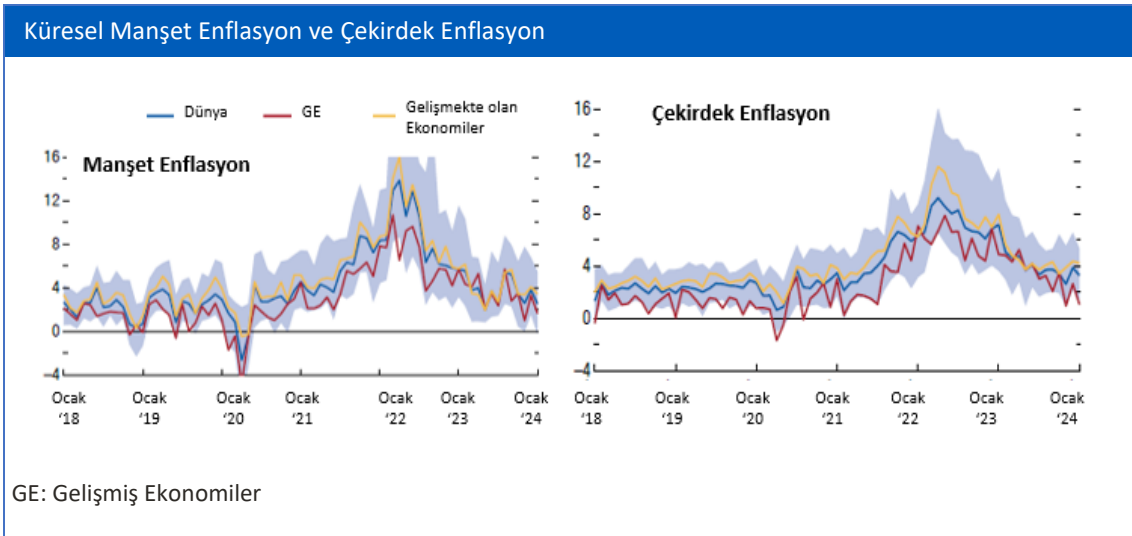
Bu rapor güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler kullanılarak yalnızca bilgilendirme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir yatırım tavsiyesi olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer alan görüş ve değerlendirmeler İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin kurumsal yaklaşımını yansıtmamaktadır. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan görüş, değerlendirme ve bilgilerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle oluşabilecek doğrudan veya dolaylı zararlardan İstanbul Maden ve Metaller İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği sorumluluk kabul etmemektedir.

Küresel Ekonomi ve Ticaret

Dünya Ekonomisi

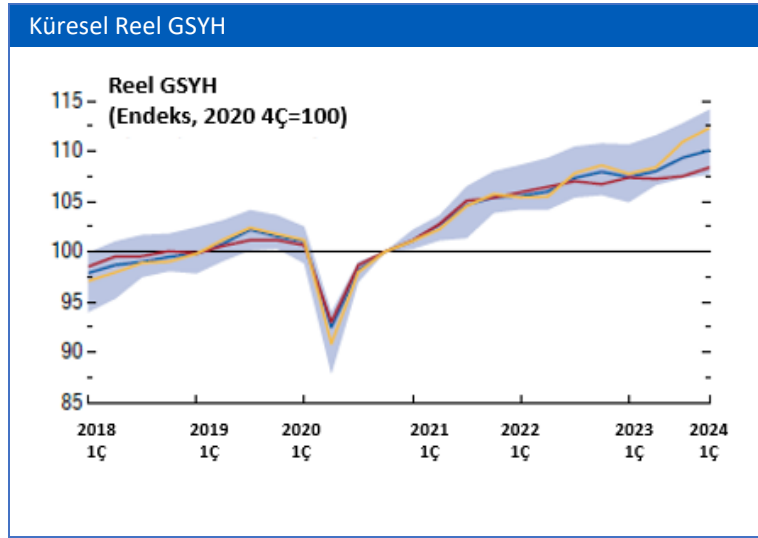
Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) 16 Nisan 2024 tarihinde yayınladığı Dünya Ekonomik Görünüm Raporunda¹ ekonomik aktivitenin 2022-23 yıllarında küresel enflasyondaki düşüş sırasında dirençli kaldığı değerlendirilmiştir. Merkez bankalarının fiyat istikrarını sağlamaya yönelik faiz politikalarına rağmen arz ve talep tarafında yaşanan olumlu gelişmeler büyük ekonomileri desteklemiştir. İstihdam ve gelir göstergelerinde de büyüme istikrarlı bir seyir izlemiştir. Bir yandan enflasyonun hedeflenen seviyelere yaklaşmasıyla merkez bankalarının politikalarının gevşemeye yönelmesi diğer yandan daha yüksek vergiler ve daha düşük kamu harcamalarıyla yüksek kamu borçlarının kontrol altına alınmasını amaçlayan maliye politikaları büyüme üzerinde baskı oluşturabilir. Covid-19 salgınının uzun vadeli sonuçları, Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ve artan ekonomik parçalanma gibi faktörlerin bir sonucu olarak büyüme hızının tarihsel seviyelere göre düşük kalması beklenmektedir.

Manşet enflasyon, 2023 yılının sonlarında, çoğu ekonomide küresel enflasyonun artmaya başladığı zamandan bu yana ilk kez salgın öncesi seviyelere yaklaşmıştır. Gelişmiş ekonomilerde 2023 yılının son çeyreğinde önceki çeyreğe göre yıllıklandırılmış bazda %2,3 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran 2022 yılının ikinci çeyreğinde %9,5'ti. Yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ekonomiler için enflasyon %9,9 olmuştur. 2022 yılının ilk çeyreğinde bu oran %13,7 olarak kaydedilmiştir. Enflasyon oranlarındaki ilerlemeye rağmen çoğu ekonomide hedeflenen seviyelere ulaşamadığı değerlendirilmektedir.

¹ Uluslararası Para Fonu (IMF) Dünya Ekonomik Görünüm raporu, Nisan 2024 [2](#)

Küresel enflasyon azalırken ekonomik aktivite, stagflasyon ve küresel durgunluk uyarılarına rağmen istikrarlı bir şekilde büyümüştür. 2022 ve 2023 yıllarında küresel reel GSYH'nin kümülatif olarak %6,7 arttığı belirtilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri yüksek performans sergilemiştir. Toplam talep, beklenenden daha güçlü özel tüketim ile desteklenmiştir. Gelişmiş ekonomilerdeki hane halkı salgın döneminde biriken tasarruflarını azaltarak harcamalarını desteklemiştir. Beklenenden yüksek hükümet harcamalarının çoğu bölgede toplam talepteki genişlemeyi desteklediği ifade edilmektedir. Uluslararası gıda, yakıt ve gübre maliyetlerinin yanı sıra dövizdeki değer kaybının yurt içi fiyatlara yansımalarının öngörülenden fazla olduğu değerlendirilmektedir. Çin'de enflasyon beklenmedik bir şekilde düşmüştür.

Kaynak: Uluslararası Para Fonu (IMF) Dünya Ekonomik Görünümü, Nisan 2024

Güncel tahminlere göre küresel ekonominin 2024-25 döneminde 2023 yılına yakın bir hızda büyümeye devam edeceği öngörülmektedir. Küresel manşet ve çekirdek enflasyonun ise istikrarlı bir şekilde düşmesi beklenmektedir. Önde gelen gelişmiş ekonomilerdeki merkez bankalarının, enflasyonun hedefe doğru düşüşünün süreceği ve uzun vadeli enflasyon beklentilerinin sabit kalacağı öngörüsüyle politika faizlerini 2024 yılının ikinci yarısından itibaren düşürebileceği ifade edilmektedir.

2024'ün dördüncü çeyreği itibarıyla FED'in politika faizinin mevcut seviye %5,4'ten %4,6'ya, İngiltere Merkez Bankası'nın politika faizini %5,3'ten %4,8'e düşürmesi beklentiler arasındadır. Avrupa Merkez Bankası kısa vadeli faiz oranını %4,0'tan %3,3'e düşürmüştür. Japonya için politika faiz oranlarının kademeli olarak artması öngörülmektedir. Bu durumun, Japonya'nın deflasyon geçmişine rağmen enflasyonun orta vadede sürdürülebilir bir şekilde hedefe yaklaşacağına dair artan güveni yansıttığı değerlendirilmektedir. Gelişmiş ekonomilerin 2024 yılında maliye politikalarını sıkılaştırması beklenmektedir. 2025-26 yıllarında da bu sıkılaştırmanın 2024 kadar olmasa da daha az ölçüde devam edeceği tahmin edilmektedir.

Küresel büyüme tahmini IMF'nin 2024 Ocak ayı tahmininden %0,1, 2023 Ekim ayı tahmininden ise %0,3 puan yukarı revize edilmiştir. Ancak 2024 ve 2024'e ilişkin büyüme tahminleri 2000-2019 yıllarını kapsayan tarihsel ortalama olan %3,8'in altında kalmaktadır. Bu durumun kısıtlayıcı para politikaları ve mali desteğin geri çekilmesiyle birlikte düşük üretkenlik artışını yansıttığı değerlendirilmektedir.

Kaynak: Uluslararası Para Fonu (IMF) Dünya Ekonomik Görünümü, Nisan 2024

Gelişmiş ekonomiler için büyümenin 2023'teki %1,6'dan 2024'te %1,7'ye, 2025'te %1,8'e yükselmesi beklenmektedir. Gelişmiş ekonomiler için büyüme tahminleri Ocak ayında yayınlanan Dünya Ekonomik Görünüm raporuna göre 2024 yılı için 0,2 puan yukarı yönlü revize edilirken 2025 yılı için sabit kalmıştır. 2024 yılındaki artışının ABD büyümesindeki revizyonu yansıttığı belirtilmektedir. ABD tarafındaki yukarı yönlü revizyonunun 2025 yılında Euro bölgesinde yaşanması beklenen benzer aşağı yönlü revizyonu büyük ölçüde telafi ettiği değerlendirilmektedir. ABD'de büyümenin 2024 yılında %2,7, 2025 yılında %1,9 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Euro bölgesindeki büyümenin 2024 yılında %0,8, 2025 yılında %1,5 olacağı tahmin edilmektedir. Bölgede enerji fiyatlarında yaşanan şokun etkilerinin azalması ve enflasyondaki düşüşün reel gelirdeki büyümeyi desteklemesi beklenmektedir. Almanya'da toparlanmanın hızının tüketici güveninin sürekli zayıf olması nedeniyle hem 2024 hem de 2025 için %0,3 puan aşağı yönlü revize edilmiştir ancak bu durumun Belçika ve Portekiz gibi birkaç küçük ekonomideki iyileşmelerle büyük ölçüde dengelendiği ifade edilmektedir. Birleşik Krallık'ın yüksek enerji fiyatlarının gecikmeli olumsuz etkilerinin azalmasıyla 2024 yılında %0,5, 2025 yılında %1,5 büyümesi beklenmektedir. Japonya'da, 2023 yılında büyümeyi destekleyen tek seferlik faktörlerin azalması nedeniyle üretimin 2023'teki %1,9'dan 2024'te %0,9'a, 2025'te %1'e yavaşlaması öngörülmektedir.

Yükselen piyasalarda ve gelişmekte olan ekonomilerde büyümenin 2024 ve 2025'te %4,2 seviyesinde istikrarlı olması beklenmektedir. Yükselen ve gelişmekte olan Asya'daki yavaşlama Orta Doğu, Orta Asya ve Sahra Altı Afrika ekonomilerindeki artan büyümeyle dengelenecektir. Kısa vadeli büyüme üzerindeki bazı kısıtlamaların hafiflemesiyle, düşük gelirli gelişmekte olan ülkelerin 2023 yılındaki %4,0'tan 2024'te %4,7'ye, 2025'te %5,2'ye kademeli olarak artan bir büyüme yaşamaları tahmin edilmektedir. Asya'daki büyümenin 2024 yılında %5,2, 2025 yılında %4,9 olması beklenmektedir. Çin 2023 yılında %5,2 oranında büyümüştü. 2024 ve 2025 yıllarında yavaşlayarak sırasıyla %4,6 ve %4,1 büyüyeceği tahmin edilmektedir. Hindistan'ın ise 2024 yılında %6,8, 2025 yılında %6,5 büyüme ile güçlü kalması öngörülmektedir.

Gelişmekte olan Avrupa'da ise büyüme 2023 yılında %3,2 olarak gerçekleşmişti. 2024 yılında %3,1'e, 2025 yılında %2,8'e gerileyeceği belirtilmektedir. Ancak 2024 ve 2025 yılları için %0,3 puanlık yukarı yönlü bir revizyon öngörüldüğü belirtilmektedir. Rusya'daki büyümenin 2024'teki %3,2, 2025'te %1,8 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Türkiye'de büyümenin 2024'te %3,1, 2025'te ise %3,2 olması beklenirken parasal sıkılaştırmanın sona ermesi ve tüketimin toparlanmaya başlamasıyla birlikte 2024'ün ikinci yarısında ekonomik aktivitenin güçlenmesi öngörülmektedir.

Latin Amerika ve Karayipler'de büyümenin 2024'te %2,0'ye düşeceği, a 2025'te tekrar %2,5'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Brezilya'da büyümenin, mali konsolidasyon, hala sıkı olan para politikasının gecikmeli etkileri ve tarımdan gelen katkının etkisiyle 2024'te %2,2'ye yavaşlaması beklenmektedir. Meksika'da büyümenin, mali genişlemenin desteğiyle 2024'te %2,4 olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir. 2025 yılında ise hükümetin mali duruşunu sıkılaştırmasının beklenmesiyle %1,4'e düşebilir.

Orta Doğu ve Orta Asya'daki büyümenin 2023 yılındaki %2,0 seviyesinden 2024'te %2,8'e ve 2025'te %4,2'ye yükselmesi beklenmektedir. Sahra Altı Afrika'da, daha önceki hava şoklarının olumsuz etkilerinin azalması ve arz sorunlarının kademeli olarak iyileşmesi nedeniyle büyümenin 2023 yılındaki %3,4 seviyelerinden 2024'te %3,8'e ve 2025'te %4,0'a yükselmesi beklenmektedir.

Uluslararası kuruluşların büyüme tahminleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri (%)									
		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
Dünya Bankası	2021	6,2	5,9	5,8	5,0	5,6	9,1	8,4	2,6
	2022	3,0	3,4	1,9	2,9	-2,1	7,2	3,0	1,0
	2023	2,6	0,4	2,5	3,1	2,6	6,3	5,2	1,8
	2024	2,4	0,7	1,6	1,5	1,3	6,4	4,5	0,9
IMF	2021	6,2	5,3	5,9	5,0	4,7	8,7	8,4	2,1
	2022	3,5	3,4	1,9	3,0	-1,2	7,2	3,0	1,0
	2023	3,2	0,4	2,5	2,9	3,6	7,8	5,2	1,9
	2024	3,2	0,8	2,7	2,2	3,2	6,8	4,6	0,9
OECD	2021	6,3	5,8	5,8	5,3	5,6	9,0	8,5	2,2
	2022	3,3	3,4	1,9	3,0	-2,0	7,2	3,0	0,9
	2023	2,9	0,6	2,4	3,0	1,3	6,3	5,2	1,7
	2024	2,9	0,6	2,1	1,8	1,8	6,2	4,7	1,0

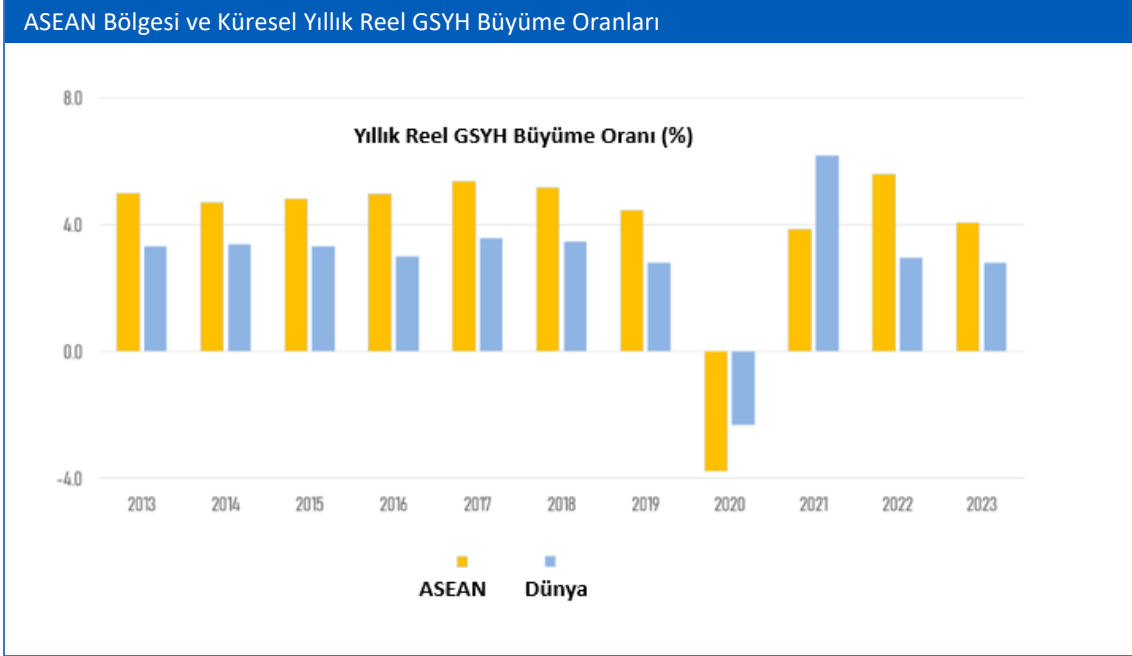
Kaynak: IMF (Nisan 2024), Dünya Bankası (Ocak 2024), OECD (Şubat 2024)

Özel Bölüm: ASEAN Ekonomik Görünümü

ASEAN² ekonomileri salgın öncesi on yılda kayda değer ilerlemeler kaydetmiştir. Bölge olumlu demografik özelliklerden, genişleyen tüketici pazarlarından, gelişen altyapı ve imalat endüstrilerinden ve artan doğrudan yatırımlardan yararlanmıştır. Bu dönem aynı zamanda tek pazar oluşturmanın ilk aşamaları da dahil olmak üzere ticari ve ekonomik iş birliğinde artan bir büyümeye işaret etmiştir. Ancak siyasi çalkantılar, doğal afetler ve gelir eşitsizliği bölgedeki büyümenin önünde zorluklar yaratmıştır. Covid-19 salgını ASEAN ekonomilerini ağır bir şekilde vurmuştur. Tedarik zincirindeki aksaklıklar ticarete bağımlı ülkeleri etkilerken, seyahat kısıtlamaları da bölgedeki birçok ekonomi için hayati bir sektör olan turizme darbe vurmuştur. Geniş teşvik paketleri, turizmin kademeli olarak toparlanması ve çokuluslu şirketlerin küresel tedarik zincirlerini Çin'den uzaklaştırma çabaları,

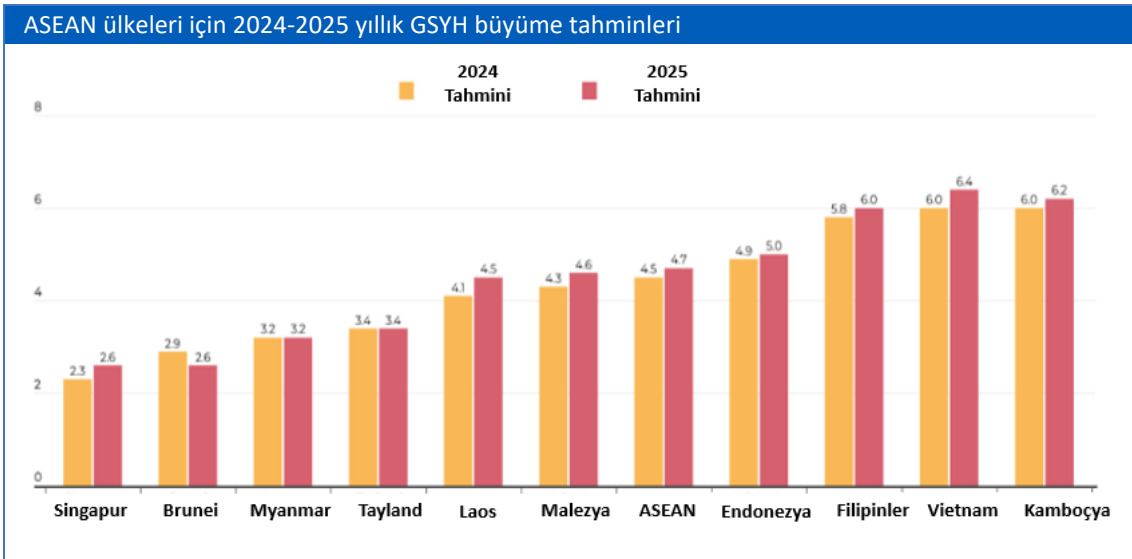
² Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği. Endonezya, Malezya, Tayland, Filipinler, Singapur, Brunei, Vietnam, Laos, Myanmar ve Kamboçya'dan oluşmaktadır. 1967 yılında Endonezya, Malezya, Tayland, Filipinler ve Singapur öncülüğünde kurulmuştur. Merkezi Cakarta'dır.

ASEAN büyümesinin 2022'de küresel ortalamanın belirgin şekilde üzerine çıkmasını sağlamıştır. ASEAN'ın ivmesi 2023 yılında çeşitli faktörlerden dolayı yavaşlamıştır. Bunlar arasında Çin'in yetersiz toparlanması, yükselen enflasyona tepki olarak yükselen faiz oranları ve küresel elektronik sektöründeki gerileme yer almıştır. Ayrıca El Niño³ isimli hava olayının başlaması kuraklığa yol açarak tarımsal üretimi vurarak 2023'ün sonunda fiyat baskılarını yükseltmiştir.

Kaynak: FocusEconomics⁴

Artan turist akışı, soğuyan enflasyon ve küresel elektronik sektörünün yükselişinin etkisiyle ASEAN bölgesinin 2024 yılında %4,5 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 2023 yılı için beklenen büyüme oranı %4 seviyesindeydi. Doğrudan yabancı yatırım girişlerinin ve altyapı projelerinin de ivmeyi artırmaya devam edeceği değerlendirilmektedir. Yatırım büyümesinin 2024 yılında 2023'e göre hızlanacağı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte artan faiz oranlarının, mali konsolidasyon çabalarının, El Niño hava olayının ve Çin'in zayıf ekonomisinin bölgesel büyümeyi salgın öncesi 10 yıllık ortalamasının altında tutacağı belirtilmektedir. Tahminler ülkeler arasında biraz farklılık göstermektedir.

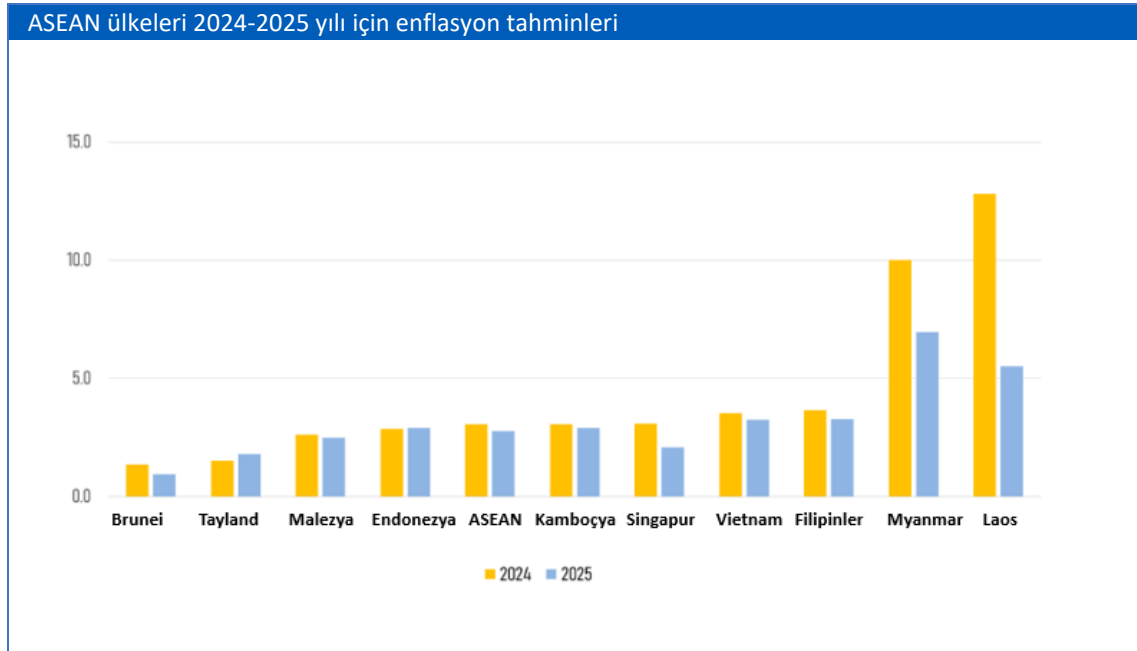
Kaynak: FocusEconomics

³ Doğu Pasifik Okyanusu'ndaki yüzey sularının olağandışı ısınmasını içeren periyodik bir iklim olgusudur.

⁴ FocusEconomics ASEAN Outlook [↗](#)

On ASEAN ekonomisinden sekizinde büyümenin bu yıl hızlanacağı ifade edilmektedir. Kamboçya ve Vietnam'ın güçlü turizm faaliyetleri ve dış mal talebi sayesinde yaklaşık %6 oranında büyüyerek bölgesel olarak en iyi performans gösteren ülkeler olması öngörülmektedir. Endonezya'daki büyümenin seçim yılındaki harcama patlamasının da desteğiyle %4,9 seviyesinde istikrarlı kalması beklenmektedir. Uzun süren çatışmanın iç talebi ve yatırımcı duyarlılığını etkilemesi nedeniyle Myanmar'ın büyümesinin 2024'te %3,2'ye düşeceği belirtilmektedir. Bölgesel büyümeye yönelik risklerin aşağı yönlü olduğu değerlendirilmektedir. El Niño hava olayının uzun sürmesi tarımsal üretimi daha da olumsuz etkileyebilir ve enflasyonu yüksek tutabilir. Özellikle Çin'den gelen dış talebin uzun süre zayıf kalması ticarete bağımlı ülkelerde ihracatın toparlanmasını sınırlayabilir, beklenenden yüksek ABD faiz oranları ise sermaye çıkışlarını teşvik edebilir.

Bölgesel enflasyonun 2024 yılında 2023 yılı ortalamasının altına düşmesi öngörülmektedir. Bu düşüşte önceki para politikası sıkılaştırmasının, yumuşak ücret baskılarının ve bazı ülkelerdeki sübvansiyonlar ile fiyat kontrollerinin gecikmeli etkisinden kaynaklanacağı değerlendirilmektedir. Ancak yine de enflasyonun Brunei, Kamboçya, Malezya, Tayland ve Vietnam'da 2023'e kıyasla 2024'te hızlanması beklenmektedir. 2024'teki en yüksek enflasyon oranlarının Laos (%12,8) ve Myanmar'da (%10,0) gerçekleşeceği tahmin ediliyor. Brunei yerli enerji üretimi, hükümet sübvansiyonları ve para biriminin Singapur dolarına sabitlenmesi sayesinde bu yıl bölgedeki en düşük ortalama enflasyonu (%1,4) kaydedebilir. Tayland'ın fiyat kontrollerinin ve sübvansiyonlarının enflasyonu %2'nin altında tutabileceği ifade edilmektedir.

Kaynak: FocusEconomics

Küresel Ticaret

Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ) Nisan ayında yayınladığı istatistiklere göre **dünya mal ticareti hacmi miktar bazında** 2022'de kaydettiği %3'lük büyümenin ardından 2023 yılında %1,2 oranında düşmüştür. Ticaret hacminin 2024'te %2,6, 2025'te ise %3,3 büyümesi beklenmektedir.

Mal ticareti hacmi, 2020-2025 ⁵ (Miktar bazında yıllık % değişim)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Dünya mal ticareti hacmi⁶	-5,0	9,6	3,0	-1,2	2,6	3,3
İhracat						
Kuzey Amerika	-9,2	6,4	3,8	3,7	3,6	3,7
Güney Amerika ⁷	-5,0	6,6	2,9	1,9	2,6	1,4
Avrupa	-7,7	8,1	3,7	-2,6	1,7	2,8
Bağımsız Devletler Topluluğu BDT	-1,0	-1,8	-2,1	-6,2	5,3	1,7
Afrika	-7,2	4,2	-2,4	3,1	5,3	2,4
Orta Doğu	-6,5	-0,8	6,6	-1,6	3,5	2,2
Asya	0,6	13,1	0,4	0,1	3,4	3,4
İthalat						
Kuzey Amerika	-5,2	11,9	5,7	-2,0	1,0	3,3
Güney Amerika	-9,6	24,8	4,2	-3,1	2,7	3,4
Avrupa	-7,2	8,8	6,0	-4,7	0,1	3,1
Bağımsız Devletler Topluluğu BDT	-5,4	10,3	-6,1	18,8	-3,8	2,9
Afrika	-15,5	7,4	8,8	-2,4	4,4	1,6
Orta Doğu	-9,7	13,8	14,1	9,8	1,2	2,1
Asya	-1,0	10,5	-0,7	-0,6	5,6	4,7

Kaynak: Dünya Ticaret Örgütü

Yüksek enerji fiyatlarının ve enflasyonun kalıcı etkileri, özellikle ticareti yoğun şekilde yapılan imalat mallarına olan talep üzerinde ağır bir etki yaratmıştır; ancak enflasyonist baskılar hafifledikçe ve reel hane halkı gelirleri arttıkça bu durumun önümüzdeki iki yıl içinde kademeli olarak toparlanması beklenmektedir. 2023'te mal ticaretindeki küresel düşüş %1,2 olmakla birlikte bölgesel farklılıklar yüksek görünmektedir. İthalat talebi Avrupa'da keskin bir şekilde düşmüş, Kuzey Amerika'da azalmış, Asya'da sabit kalmış ve büyük akaryakıt ihraç eden ekonomilerde ise artmıştır. Talebin zayıf olması Avrupa'da ihracat hacimlerini azaltıp Asya'da daha güçlü bir toparlanmayı engellerken, diğer bölgelerde ise tablo karışıktır. DTÖ

⁵ 2024 ve 2025 yılı rakamları projeksiyondur.

⁶ İhracat ve ithalatın ortalamasıdır.

⁷ Orta ve Güney Amerika ile Karayipler'i içerir.

tahminleri gerçekleşirse Asya, 2024 ve 2025 yıllarında ticaret hacmi büyümesine daha büyük katkı yapacaktır.

Dünya mal ticareti değer bazında ise 2023'te %5 düşüşle 24,01 trilyon dolara gerilemiştir. (Bu hesaplamalar ihracat ile ithalatın ortalaması alınarak yapılmaktadır.) İhracat tarafındaki düşüşü, ihracatı %28 oranında düşen Rusya Federasyonu'nun yanı sıra Çin (-%5), Japonya (-%4) ve Güney Kore (-%8) gibi imalat odaklı Asya ekonomileri açıklamaktadır. ABD (-%2), Almanya (+%1) ve Meksika (+%3) dahil olmak üzere diğer büyük ekonomilerde daha küçük düşüşler ve hatta mütevazı artışlar görülmüştür. Bir bütün olarak ele alındığında, Avrupa Birliği'nin dünyanın geri kalanına ihracatı %2 artarken AB içi ticaret %1 azalmış ve toplam ihracat ABD doları bazında sabit kalmıştır. Çoğu ekonomide mal ithalatı değeri ise düşmüştür; bu düşüş kısmen 2023'te fiyatı ortalama %63 oranında düşen doğal gaz gibi emtia fiyatlarındaki düşüşle açıklanmaktadır.

Dünya hizmet ticareti, 2023'te mal ticaretinden farklı bir seyir izlemiştir. Dünya hizmet ticaretinin değeri 2023'te %9 artışla 7,54 trilyon dolara yükselmiştir. Bu yükselişte, uluslararası seyahatin Covid-19 pandemisinden toparlanması ve dijital olarak sunulan hizmetlerin ticaretinin ciddi şekilde artması etkilidir. Dijital olarak sunulan hizmetlerin küresel ihracatı 2023'te 4,25 trilyon dolara ulaşmıştır. Bilgisayar ağları aracılığıyla sınırların ötesine dijital olarak sunulan profesyonel hizmetler, müzik ve video akışı, uzaktan eğitim vb. geniş bir yelpazeyi kapsayan bu hizmetlerin değeri, 2023'te pandemi öncesi seviyeleri %50'den fazla aşmış durumdadır.

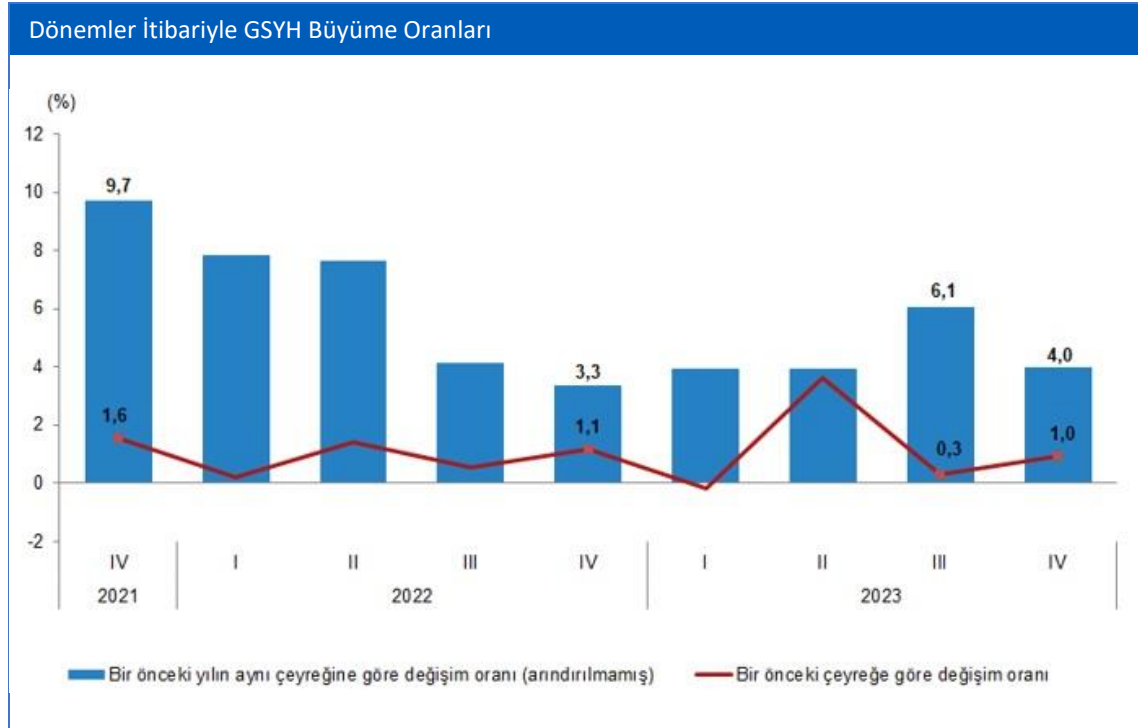
Özet olarak, 2023 yılında değer bazında küresel mal ticareti düşmüş, hizmet ticareti artmış ve sonuç olarak **ödemeler dengesi bazında dünya mal ve hizmet ihracatı toplamı 30,8 trilyon dolar** olarak gerçekleşmiştir. Bu değer, geçen yıla göre %2 düşüş anlamına gelmektedir.

Türkiye Ekonomisi ve Dış Ticareti

Türkiye Ekonomisi

Türkiye Ekonomisi 2023 Yılı Dördüncü Çeyreğinde %4,5 Büyüdü

GSYH 2023 yılı dördüncü çeyreğinde; zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %5,9 arttı.⁸

⁸ TÜİK, Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla [TÜİK](#)

Türkiye'nin Temel Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	2020	2021	2022	2023	2024		
					Oca.	Şub.	Mart
GSYH Değişim ¹ (%)	1,9	11,4	5,6	4,5	-	-	-
GSYH (milyar \$)	717	807	906	1.119	-	-	-
Sanayi Üretim Endeksi Yıllık Değişim ²	1,6	17,5	5,7	1,6	1,3	11,5	-
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)	71,9	76,6	77,2	76,3	76,2	76,4	76,2
İşsizlik Oranı (%)	13,1	12,0	10,4	9,4	9,8	8,7	-
Cari İşlemler Dengesi (milyar \$)	-31,9	-7,2	-48,8	-45,5	-2,52	-3,26	-
Cari İşlemler Dengesi /GSYH Oranı (%)	-4,4	-0,9	-5,3	-4,1	-	-	-
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-37,9	-29,3	-89,6	-87,0	-4,4	-4,8	-
İhracat (FOB, milyar \$)	169,6	225,2	254,2	255,5	23,0	20,0	-
İthalat (CIF, milyar \$)	219,5	271,4	363,7	361,8	29,1	26,2	-
Bütçe Dengesi / GSYH Oranı (%)	-3,5	-2,8	-0,9	-5,4	-	-	-
TÜFE ³ Oranı (%)	14,60	36,08	64,27	64,77	-	-	-
Ciro Endeksi Değişim Oranı ⁴	28,6	82,4	89,7	-	6,6	-	-
Politika Faiz Oranı ⁵ (%)	8,25 17,00	14,00 19,00	9,00 13,00	9,00 40,00	42,50	45,00	50,00

Kaynak: Hazine Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, TÜİK, TCMB

¹GSYH (Yıllık Reel Yüzde Değişim)

²Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi (2015=100, Yıllık Yüzde Değişim)

³TÜFE Dönem sonu yıllık yüzde değişim

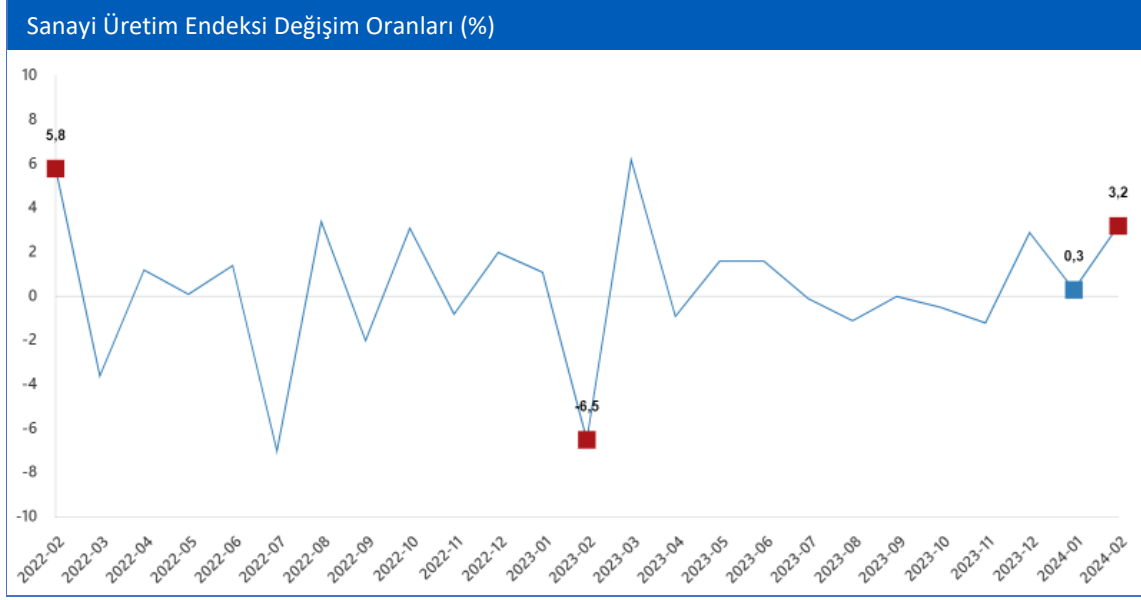
⁴ Değişim Oranlarının hesaplanmasında baz yılı 2015 olarak alınmıştır.

⁵ 2020-2021-2022 yılları için en düşük ve en yüksek politika faiz oranları verilmiştir.

Not: 2024 yılına ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemde bu veriler ilgili kuruluşlar tarafından revize edilebilmektedir.

Sanayi Üretimi Şubat Ayında %3,2 artış gösterdi

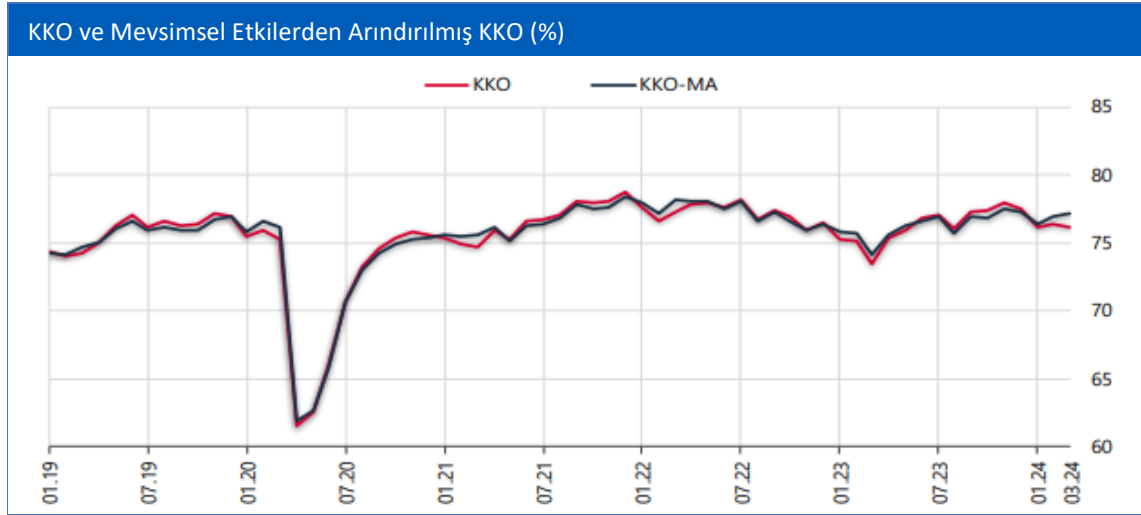
Ekonominin sanayi kesiminde meydana gelen gelişmelerin kısa dönemde olumlu veya olumsuz etkilerinin ölçülebilmesi için "Sanayi Üretim Endeksi" hesaplanmaktadır. Sanayi Üretim Endeksi 2023 yılı aralık ayında yıllık bazda %11,5 oranında artarken, aylık bazda %3,2 artmıştır. 2024 yılı Şubat ayında madencilik ve taş ocaklığı sektörü endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre % 3,2 azalırken, imalat sanayi sektörü endeksi %3,8 ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi %0,3 artmıştır.⁹

Kaynak:TÜİK

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Mart Ayında %76,2 Oldu

2024 yılı Mart ayında, imalat sanayi genelinde Mevsimsel etkilerden arındırılmamış Kapasite Kullanım Oranı (KKO), bir önceki aya göre 0,2 puan azalarak yüzde 76,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA) ise, bir önceki aya göre 0,2 puan artarak yüzde 77,2 olmuştur.¹⁰

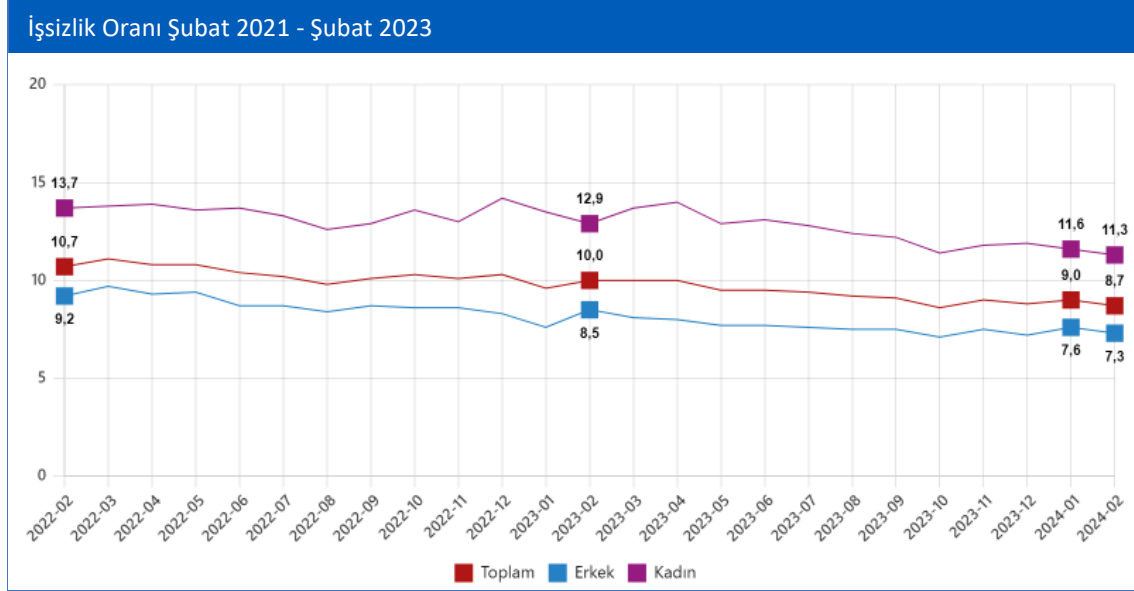
Kaynak:Merkez Bankası

⁹ TÜİK, Sanayi Üretim Endeksi [2](#)

¹⁰ TCMB, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı [2](#)

İşsizlik 2024'ün Şubat Ayında %8,7 Olarak Gerçekleşti

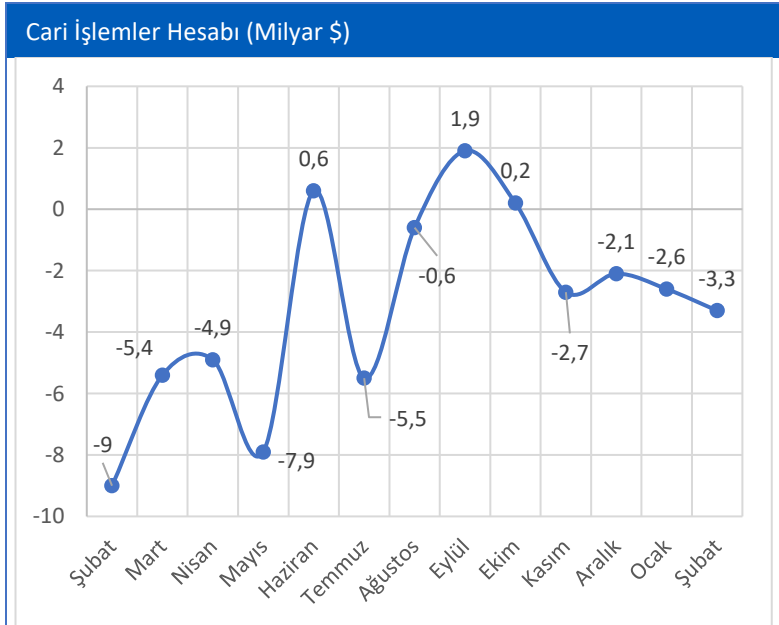
Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde İşsiz Sayısı 2024 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre 85 bin kişi artarak 3 milyon 214 bin kişi oldu. İşsizlik oranı ise %8,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2024 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre 147 bin kişi artarak 32 milyon 423 bin kişi, istihdam oranı ise 0,3 puan artarak %49,3 olmuştur. İşgücü 2024 yılı Şubat ayında bir önceki aya göre 38 bin kişi artarak 35 milyon 501 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,5 puan artarak %54,0 olarak gerçekleşmiştir.¹¹

Kaynak:TÜİK

Şubat 2024 Döneminde Cari İşlemler Açığı 3,26 Milyar \$ Oldu

2024 yılı Şubat ayında cari işlemler dengesi, 3.265 milyon dolar açık vermiştir. Altın ve enerji hariç cari işlemler hesabı ise 3,6 milyar \$ fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 4,8 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Hizmetler dengesi kaynaklı girişler 2,4 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler ise 2,3 milyar \$ olmuştur¹².

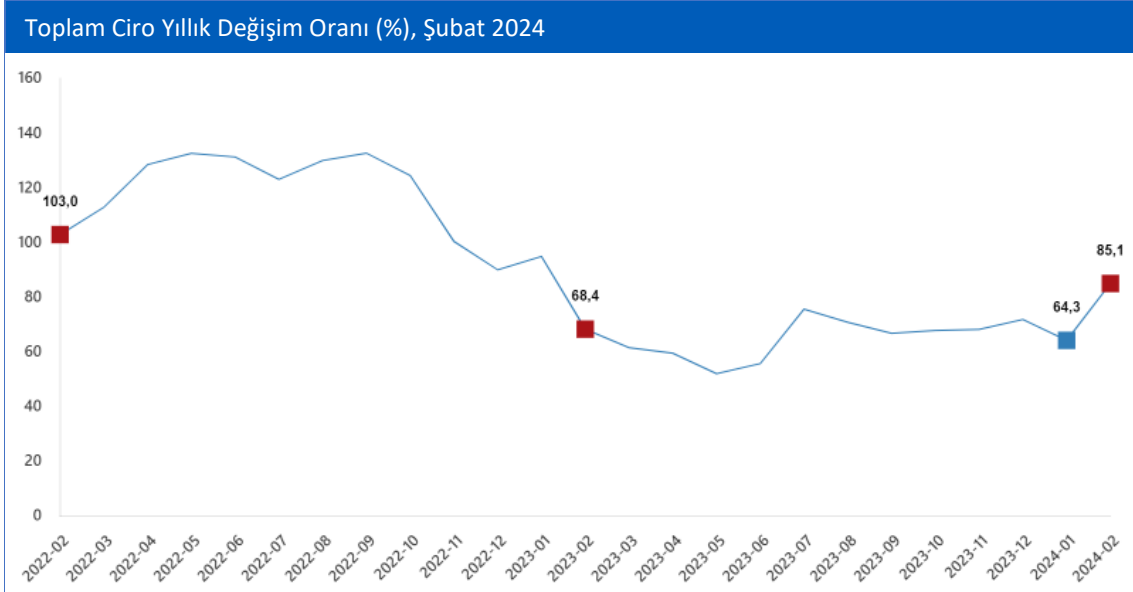
Kaynak:Merkez Bankası

¹¹ TÜİK, İşgücü İstatistikleri

¹² TCMB, Ödemeler Dengesi İstatistikleri

Ciro Endeksi Yıllık %85,1 Oranında Arttı

2024 yılı Şubat ayında ciro endeksi oranı sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında yıllık bazda %85,1 oranında artarken, aylık bazda %6,3 artmıştır. Alt detaylarına bakıldığında ise sanayi endeksi aylık bazda %5,6, inşaat ciro endeksi %8,0, ticaret ciro endeksi %5,7 ve hizmet ciro endeksi %9,6 artmıştır.¹³

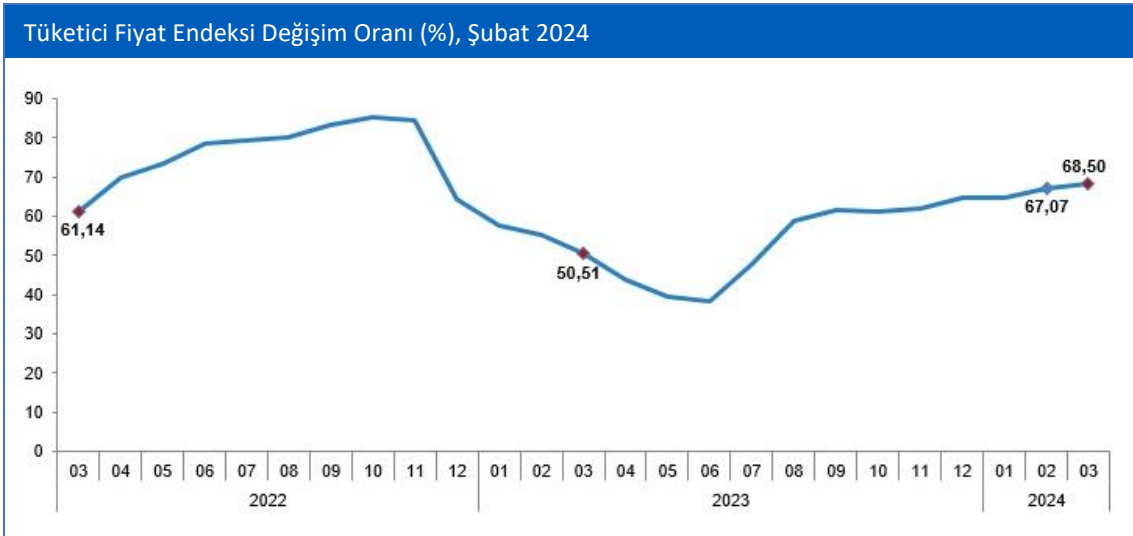

Kaynak:TÜİK

Tüketici Fiyat Endeksi Mart 2024'te yıllık %68,50 oldu

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) Mart 2024'te yıllık %68,50 ve aylık %3,16 artış gösterdi. 2024 yılı Şubat ayına göre %3,16 artarken, bir önceki yılın Aralık ayına göre %15,06 artmıştır. Yıllık ortalamalara göre ise %57,50 artış gerçekleşti. Ana harcama grupları itibarıyla, Mart 2024'te en düşük yıllık artış %50,10 ile giyim ve ayakkabı grubunda olurken, en yüksek artış %104,07 ile eğitim grubunda gerçekleşmiştir. Aylık bazda, en büyük düşüş %0,02 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda, en yüksek artış ise %13,08 ile yine eğitim grubunda görülmüştür.

14

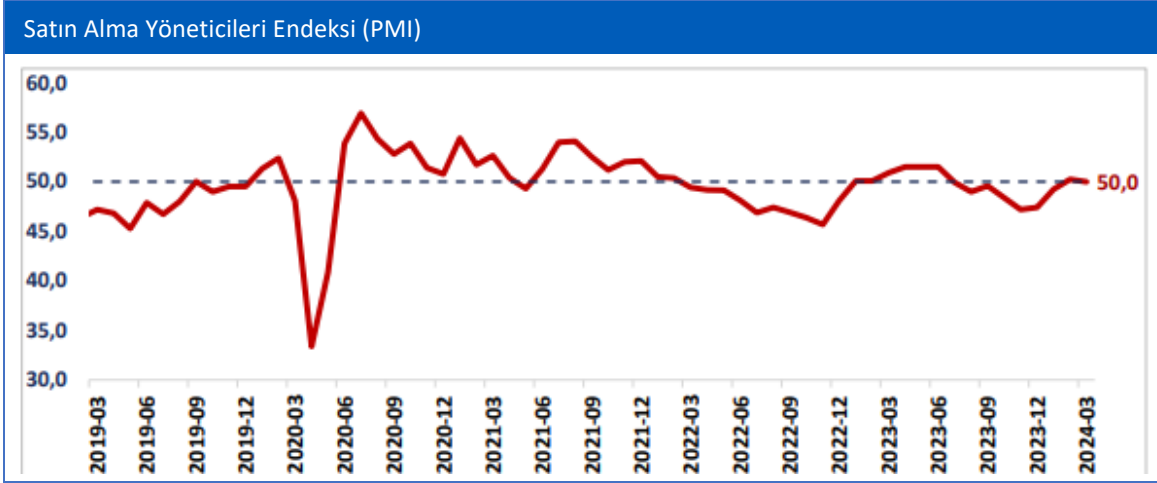
Kaynak:TÜİK

¹³ TÜİK, Ciro Endeksleri [T](#)

¹⁴ TÜİK, Tüketici Fiyat Endeksi [T](#)

Türkiye'nin PMI Değeri Şubat Ayında 50,2 Olarak Gerçekleşti

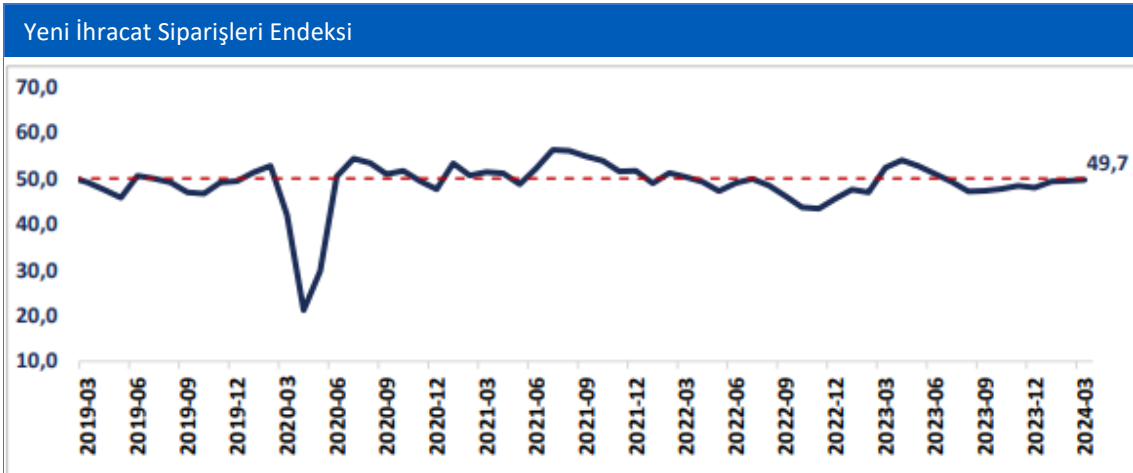
Satınalma Yöneticileri Endeksleri (Purchasing Managers' Indices - PMI), ekonomik faaliyet koşullarının ölçümü açısından yakından takip edilen göstergeler arasında yer almaktadır. PMI'lar ekonomik koşullara ilişkin önemli bir öncü göstergedir. PMI'ların 50'den büyük olması önceki aya kıyasla bir artış olduğu anlamını taşıırken, 50'den küçük olması ise önceki aya göre düşüş olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda PMI Endeksleri ilgili ekonomi ve sektörün faaliyet koşullarındaki değişimin yönünü göstermektedir. 2024 yılı Şubat ayında Türkiye'nin PMI değeri bir önceki aya kıyasla 0,2 puan düşüş ile 50,0 düzeyinde gerçekleşmiştir¹⁵

Kaynak:Ticaret Bakanlığı

Şubat Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeks Değeri 49,5 Oldu

Satınalma yöneticileri ile yapılan görüşme ve anketlerden elde edilen veriler analiz edilerek hazırlanan "Yeni İhracat Siparişleri Endeksi" mal ve hizmet sektörlerindeki yurt dışı talebi ölçen bir göstergedir. Bu sayede ülke ve sektör bazında ihracat talebinde zaman içinde meydana gelen değişimler takip edilebilmektedir. Endeks değerinin 50'nin altında olması talepteki düşüşü, 50'nin üstünde olması talepteki artışı ifade ederken, 50 değeri bir değişimin olmadığını göstermektedir. Yeni İhracat Siparişleri Endeks değeri 2023 yılı Şubat ayında bir önceki aya kıyasla 0,2 puan artış 49,7 olarak gerçekleşmiştir.

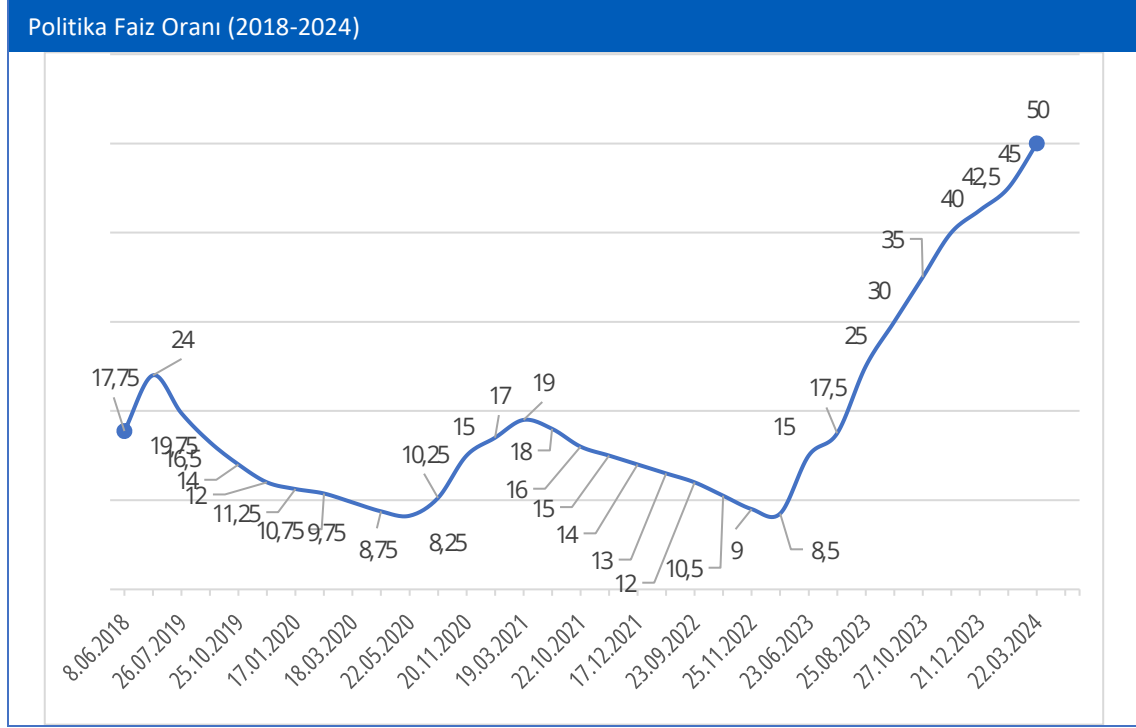
Kaynak:Ticaret Bakanlığı

¹⁵ Ticaret Bakanlığı, Ekonomik Görünüm [2](#)

Mart Ayında Politika Faizi %50 Olarak Belirlendi.

Para Politikası Kurulu'nun (Kurul) son toplantısında, bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının yüzde 45'ten yüzde 50'ye yükseltilmesine karar verildi. Kurul; Şubat ayında aylık enflasyonun ana eğilimi, hizmet enflasyonu öncülüğünde, öngörülenden yüksek gerçekleştiğini belirtmiştir. Kurula göre Hizmet enflasyonundaki katılık, enflasyon beklentileri, jeopolitik riskler ve gıda fiyatları enflasyon baskılarını canlı tutmaktadır. Kurul, enflasyon görünümündeki bozulmayı dikkate alarak politika faizinin artırılmasına karar vermiştir. Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar sıkı para politikası duruşu sürdürüleceği de kurul tarafından belirtilmiştir. ¹⁶

Kaynak:Merkez Bankası

9 Nisan 2024 Tarihi İtibariyle Toplam Kredi Hacmi 12,9 Trilyon TL'ye Ulaştı

BDDK tarafından 9 Nisan 2024 tarihinde yayınlanan haftalık bankacılık sektörü verilerine göre TL cinsinden toplam kredi hacmi 8,5 trilyon TL'ye, yabancı para cinsinde TL eşdeğeri olarak ise 4.3 trilyon TL'ye ulaşmıştır. ¹⁷

Krediler			
Sektör / Krediler (1 Mart 2024 Cuma) (Milyon TL)	TL Cinsinden	Yabancı Para Cinsinden	Toplam
Toplam Krediler	8.551.305	4.345.941	12.897.246
Tüketici Kredileri ve Bireysel Kredi Kartları	3.020.842	3.479	3.024.322
Ticari ve Diğer Krediler	5.530.462	4.342.461	9.872.924
Taksitli Tic. Krd. ve Kurumsal Kredi Kartları	1.599.816	486.538	2.086.355
KOBİ Kredileri	3.002.174	530.905	3.533.080

Kaynak: BDDK

¹⁶ Faiz Oranlarına İlişkin Basın Duyurusu [2](#)

¹⁷ BDDK, Haftalık Bankacılık Sektörü Verileri [2](#)

Türkiye Dış Ticareti

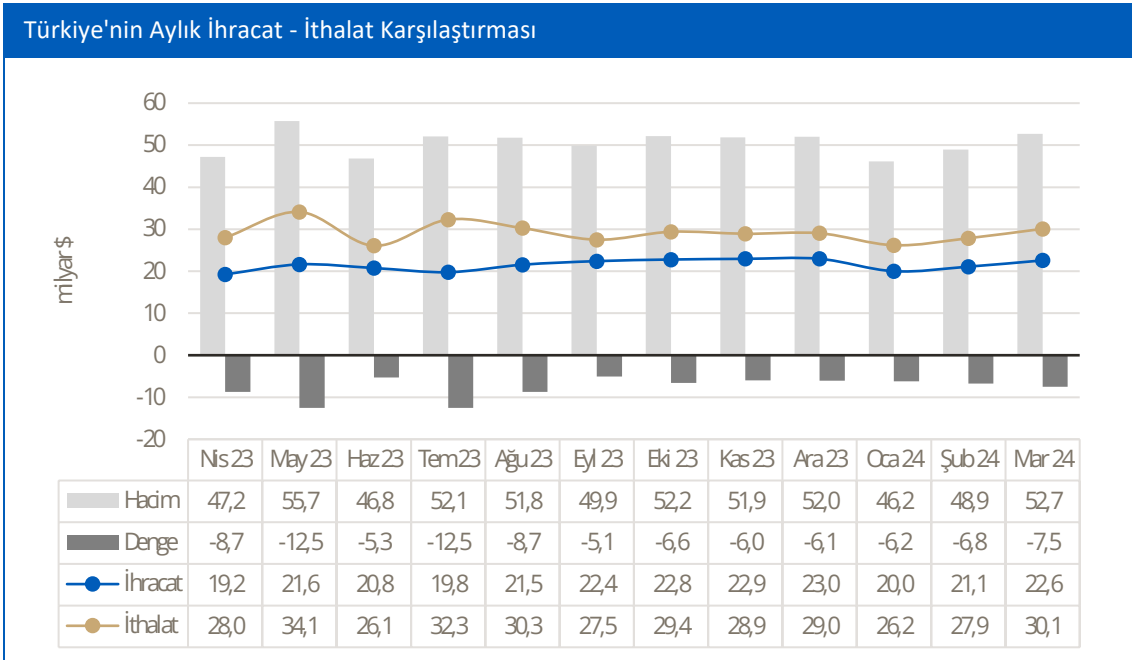
Mart ayında ihracat 22,6 milyar \$ oldu

2024 yılının Mart ayında Türkiye ihracatı %4,1 azalışla 22,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde toplam ithalat %5,7 azalışla 30,1 milyar \$'a yükselmiştir. Dış ticaret hacmi ise %5,1 azalışla 52,7 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili ayda ihracatın ithalatı karşılama oranı %75,02 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Mart 2024 döneminde ise Türkiye ihracatı %3,6 artışla 63,7 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalat ise %12,6 azalışla 84,1 milyar \$'a ulaşmıştır. Bu dönemde dış ticaret hacmi %6,3 azalma gösterek 147,8 milyar \$ olmuştur. İthalatın ihracatı karşılama oranı %75,7 olarak gerçekleşmiştir. Son 12 aylık ihracat 254,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

Türkiye Dış Ticareti				
	Mart 2024	Değ. (%)	Ocak-Mart 2024	Değ. (%)
İhracat (milyar \$)	22,6	-4,1	63,7	3,6
İthalat (milyar \$)	30,1	-5,7	84,1	-12,6
Dış Ticaret Hacmi (milyar \$)	52,7	-5,1	147,8	-6,3
Dış Ticaret Dengesi (milyar \$)	-7,5	-10,3	-20,5	-41,2
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	75,0	-	75,7	-

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Son 12 aylık dönemde aylık ortalama ihracat 21,5 milyar \$, ortalama ithalat ise 29,1 milyar \$ olmuştur. Son 1 yılda en yüksek ihracat rakamına 23 milyar \$ ile 2023 yılı Aralık ayında erişilmiştir. En düşük ihracat ise 19,2 milyar \$ ile 2023 yılı Nisan ayında gerçekleşmiştir. En yüksek aylık ithalat 34,1 milyar \$ ile 2023 yılı Mayıs ayında, en düşük ithalat ise 26,1 milyar \$ ile 2023 yılı Haziran ayında olmuştur.

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Mart ayında en fazla ihracat yapılan ülke grubu 9,96 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27 oldu

Bölgesel bazda ülkemizin en büyük ticaret ortağı konumunda bulunan Avrupa Birliği 27 ile ihracatımız 2024 yılı Mart ayında geçen yıla göre %1,9 oranında artarak 9,96 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ihracat içindeki payı ise %44,1 oldu. 2024 yılı Mart ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci bölge Yakın ve Orta Doğu olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ihracat %5,3 oranında azalış ve %17,4 pay ile 3,94 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 3,22 milyar \$ ihracat, %12,6 azalış ve %14,3 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İhracat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Mart 2024			Ocak-Mart 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	9.965	1,9	44,1	27.103	4,4	42,6
2	Yakın ve Orta Doğu	3.937	-5,3	17,4	11.198	7,7	17,6
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.220	-12,6	14,3	9.141	-7,4	14,4
4	Diğer Asya	1.634	-7,6	7,2	4.778	6,5	7,5
5	Kuzey Amerika	1.408	-2,2	6,2	4.197	7,5	6,6
6	Kuzey Afrika	1.178	1,4	5,2	3.429	13,5	5,4
7	Diğer Afrika	551	-23,0	2,4	1.733	-2,7	2,7
8	Orta Amerika ve Karayipler	275	11,6	1,2	697	19,6	1,1
9	Güney Amerika	243	12,9	1,1	694	19,1	1,1
10	Avustralya ve Yeni Zelanda	106	16,6	0,5	320	37,2	0,5
	Diğerleri	63	-78,1	0,3	367	-38,2	0,6
	Toplam	22.578	-4,1	100,0	63.656	3,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Mart ayında en fazla ithalat yapılan ülke grubu 9,92 milyar \$ ile Avrupa Birliği 27

2024 yılının Mart ayında Türkiye'nin toplamda en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülke grubu Avrupa Birliği 27 ülkeleri olmuştur. Avrupa Birliği 27 ülke grubu ile ihalat Mart ayında geçen yıla göre %1,9 oranında azalarak 9,92 milyar \$ olarak gerçekleşti. Toplam ithalat içindeki payı ise %33 oldu. 2024 yılı Mart ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci bölge Diğer Asya olup, bu bölgeye gerçekleştirilen ithalat %4,1 oranında azalış ve %25,3 pay ile 7,61 milyar \$'a ulaşmıştır. İlgili dönemde Diğer Avrupa (AB Hariç) ülkeleri 5,84 milyar \$ ithalat, %13 azalış ve %19,4 pay ile en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ülke grubu olmuştur.

Ülke Grupları İthalat Dağılımı							
Sıra	Ülke Grupları	Mart 2024			Ocak-Mart 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Avrupa Birliği 27	9.918	-1,9	33,0	27.085	5,1	32,2
2	Diğer Asya	7.613	-4,1	25,3	20.053	-7,8	23,8
3	Diğer Avrupa (AB Hariç)	5.835	-13,0	19,4	18.006	-31,0	21,4
4	Yakın ve Orta Doğu	2.687	68,9	8,9	5.490	13,4	6,5
5	Kuzey Amerika	1.686	7,8	5,6	4.673	14,9	5,6
6	Kuzey Afrika	957	35,0	3,2	2.154	15,4	2,6
7	Güney Amerika	752	37,9	2,5	1.855	31,3	2,2
8	Diğer Afrika	298	43,2	1,0	877	38,4	1,0
9	Avustralya ve Yeni Zelanda	171	264,3	0,6	365	3,7	0,4
10	Orta Amerika ve Karayipler	167	44,0	0,6	412	25,7	0,5
	Diğerleri	11	-99,5	0,0	3.158	-65,4	3,8
	Toplam	30.095	-5,7	100,0	84.128	-12,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Mart ayında en fazla ihracat yapılan ülke 1,75 milyar \$ ile Almanya

2024 yılı Mart ayında en çok ihracat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %12,6 değişim ve 1,75 milyar \$ ile Almanya olmuştur. Toplam ihracat içindeki payı ise %7,7 olarak gerçekleşmiştir. Mart ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen ikinci ülke ise İtalya olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %9,1 oranında artarak 1,3 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ihracat içinde %5,8 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ihracat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise ABD olmuştur. Bu ülkeye ihracat %3,9 azalarak 1,26 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ihracat içindeki payı ise %5,6 oranındadır.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Mart 2024			Ocak-Mart 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Almanya	1.750	-12,6	7,7	5.234	-5,2	8,2
2	İtalya	1.301	9,1	5,8	3.457	7,3	5,4
3	ABD	1.264	-3,9	5,6	3.800	6,0	6
4	Irak	1.190	7,6	5,3	3.360	24,5	5,3
5	İngiltere	1.127	-0,2	5	3.214	9,7	5
6	İspanya	890	-8,7	3,9	2.460	-2,4	3,9
7	Fransa	860	-12,6	3,8	2.412	-6,9	3,8
8	Hollanda	810	1,8	3,6	2.116	11,8	3,3
9	Romanya	809	43,2	3,6	1.940	29,4	3
10	Rusya Federasyonu	758	-27,6	3,4	2.053	-33,7	3,2
11	Polonya	591	10,1	2,6	1.567	9,4	2,5
12	BAE	564	-10,2	2,5	1.576	6,2	2,5
13	Belçika	439	18,8	1,9	1.180	15,0	1,9
14	Bulgaristan	438	1,8	1,9	1.171	9,2	1,8
15	İsrail	437	-27,2	1,9	1.209	-21,7	1,9
16	Mısır	417	53,3	1,8	1.037	34,3	1,6
17	Suudi Arabistan	411	50,1	1,8	1.028	53,8	1,6
18	Yunanistan	371	17,2	1,6	1.042	36,0	1,6
19	Ukrayna	296	1,6	1,3	812	-10,9	1,3
20	İran	281	21,3	1,2	862	22,9	1,4
	Liste Toplamı	15.003	-0,4	66,4	41.527	4,0	65,2
	Diğer	7.576	-10,7	33,6	22.129	3,0	34,8
	Toplam	22.578	-4,1	100	63.656	3,6	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

2024 yılı Mart ayında en fazla ithalat yapılan ülke 3,9 milyar \$ ile Çin

2024 yılı Mart ayında en çok ithalat yapılan ülke geçen yılın aynı dönemine göre %3 değişim ve 3,9 milyar \$ ile Çin olmuştur. Toplam ithalat içindeki payı ise %13 olarak gerçekleşmiştir. Mart ayında en fazla ithalat gerçekleştirilen ikinci ülke ise Rusya Federasyonu olmuştur. İlgili ülkeye ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %4,7 oranında azalarak 3,68 milyar \$ olarak gerçekleşmiş ve toplam ithalat içinde %12,2 oranında bir payı oluşturmuştur. En fazla ithalat gerçekleştirilen üçüncü ülke ise Almanya olmuştur. Bu ülkeye ithalat %20,3 azalarak 2,15 milyar \$ seviyesine çıkmıştır. Toplam ithalat içindeki payı ise %7,1 oranındadır.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Ülke							
Sıra	Ülke	Mart 2024			Ocak-Mart 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	3.900	3,0	13	10.227	-2,1	12,2
2	Rusya Federasyonu	3.680	-4,7	12,2	12.032	-8,0	14,3
3	Almanya	2.148	-20,3	7,1	6.284	-4,5	7,5
4	İtalya	1.924	38,1	6,4	4.655	30,1	5,5
5	ABD	1.613	14,9	5,4	4.352	18,1	5,2
6	Fransa	1.201	0,8	4	3.254	11,5	3,9
7	İsviçre	892	-31,4	3	2.569	-72,0	3,1
8	İspanya	769	-3,2	2,6	2.228	10,2	2,6
9	BAE	764	100,9	2,5	1.624	33,0	1,9
10	Güney Kore	712	-14,6	2,4	1.955	-10,2	2,3
11	İngiltere	667	1,5	2,2	1.764	8,7	2,1
12	Hindistan	593	-5,4	2	1.469	-28,2	1,7
13	Polonya	566	16,1	1,9	1.438	14,0	1,7
14	Kazakistan	507	68,0	1,7	1.082	24,0	1,3
15	Azerbaycan	475	442,4	1,6	711	188,0	0,8
16	Hollanda	421	-14,1	1,4	1.225	5,9	1,5
17	Irak	389	276,4	1,3	626	136,0	0,7
18	Mısır	389	9,3	1,3	1.073	24,4	1,3
19	Japonya	389	-15,9	1,3	1.136	-6,1	1,3
20	Belçika	386	-22,8	1,3	1.164	0,4	1,4
	Liste Toplamı	22.385	3,1	74,4	60.867	-7,2	72,4
	Diğer	7.711	-24,5	25,6	23.261	-24,1	27,6
	Toplam	30.095	-5,7	100	84.128	-12,6	100

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Mart ayında en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör Otomotiv Endüstrisi

2024 yılı Mart ayında sektör bazında Otomotiv Endüstrisi 3,22 milyar \$ ihracat ve %16,3 pay ile en fazla ihracat gerçekleştirilen sektör olmuştur. Kimyevi Maddeler ve Mamulleri sektörü 3,04 milyar \$ ihracat ve %15,4 payla ikinci sırada yer almıştır. Hazırgiyim ve Konfeksiyon sektörü ise 1,62 milyar \$ ihracat ve %8,2 payla Mart ayında en fazla ihracat gerçekleştiren üçüncü sektör olmuştur. Mart ayında Türkiye ihracatının kilogram birim fiyatı %15,7 artışla 1,41 \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye İhracatının Sektörel Dağılımı											
Sıra	Sektör	Mart 2024					Ocak-Mart 2024				
		İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)	İhracat (milyar \$)	Değ. (%)	Pay (%)	Birim Fiyat (\$ / kg)	Birim Fiyat Değişim (%)
1	Otomotiv Endüstrisi	3,22	-1,8	16,3	4,7	-40,9	9,13	6,1	16,5	6,4	-18,1
2	Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	3,04	5,7	15,4	1,0	-12,8	8,02	7,7	14,5	1,0	-15,3
3	Hazırgiyim ve Konfeksiyon	1,62	-18,7	8,2	14,8	-1,3	4,54	-12,5	8,2	15,0	-4,4
4	Çelik	1,49	7,1	7,5	0,9	-16,4	3,98	12,2	7,2	0,9	-16,8
5	Elektrik ve Elektronik	1,47	-2,9	7,4	4,8	-13,4	3,96	-0,6	7,1	4,5	-17,2
6	Demir ve Demir Dışı Metaller	1,08	-11,7	5,5	4,4	-4,9	3,00	-8,2	5,4	4,4	-5,4
7	Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	1,05	-6,1	5,3	0,9	-18,5	3,12	7,0	5,6	0,9	-17,2
8	Makine ve Aksamları	1,03	-1,9	5,2	7,4	7,2	2,76	0,9	5,0	7,0	1,3
9	Tekstil ve Hammaddeleri	0,82	-9,1	4,1	4,1	-7,2	2,41	-0,6	4,4	3,9	-12,6
10	Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	0,68	-10,5	3,4	1,4	-10,9	1,93	-1,2	3,5	1,3	-11,6
11	İklimlendirme Sanayii	0,64	-5,4	3,2	6,0	-2,6	1,78	1,1	3,2	5,8	-5,2
12	Mücevher	0,53	-27,7	2,7	436,9	-38,0	1,47	-12,1	2,7	442,7	-36,7
13	Madencilik Ürünleri	0,50	4,9	2,5	0,2	-6,2	1,40	6,3	2,5	0,2	1,0
14	Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	0,39	-11,1	2,0	0,1	-14,2	1,07	-7,4	1,9	0,2	-14,6
15	Savunma ve Havacılık Sanayii	0,37	-26,7	1,9	56,4	-16,3	1,00	-6,5	1,8	56,1	-0,2
16	Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	0,30	-1,2	1,5	3,0	0,8	0,97	18,4	1,7	3,1	3,5
17	Yaş Meyve ve Sebze	0,28	-9,6	1,4	0,7	-1,2	0,96	2,6	1,7	0,7	-4,4
18	Halı	0,25	-5,7	1,2	3,2	0,8	0,75	23,9	1,3	3,1	-1,4
19	Meyve Sebze Mamulleri	0,24	15,6	1,2	1,3	6,9	0,71	28,9	1,3	1,3	3,4
20	Fındık ve Mamulleri	0,20	29,8	1,0	8,2	27,1	0,61	33,7	1,1	7,8	23,1
21	Kuru Meyve ve Mamulleri	0,16	6,5	0,8	4,1	22,9	0,50	29,9	0,9	4,2	27,4
22	Deri ve Deri Mamulleri	0,15	-33,4	0,7	10,3	-8,2	0,41	-28,0	0,7	10,4	-11,5
23	Gemi, Yat ve Hizmetleri	0,14	32,3	0,7	6,4	-34,9	0,45	153,9	0,8	6,5	28,1
24	Zeytin ve Zeytinyağı	0,13	-32,0	0,7	4,7	40,8	1,12	41,7	2,0	4,0	43,2
25	Tütün	0,08	17,6	0,4	8,4	6,7	0,22	1,0	0,4	8,3	8,5
26	Süs Bitkileri ve Mamulleri	0,02	-2,3	0,1	2,4	10,1	0,05	2,1	0,1	2,4	2,1
Toplam (TİM Verileri)		19,83	-4,8	87,8	1,4	-15,7	55,48	2,5	87,2	1,5	-11,3
İhracatçı Birlikleri Kaydından Muaf İhracat ile Antrepo ve Serbest Bölgeler Farkı		2,75	1,4	12,2	-	-	8,18	12,3	12,8	-	-
Genel İhracat Toplamı		22,58	-4,1	100,0	-	-	63,66	3,6	100,0	-	-

Kaynak: TİM

Fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün grubu 'Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı'

Mart ayında fasıl bazında en fazla ihracat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 2,8 milyar \$ ile Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ihracat %2,4 azalmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ihracat %4,2 azalış ve 2,2 milyar \$ ile takip etmektedir. Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar ürün grubundaki ihracat ise bir önceki yıla göre %33,1 artışla 1,7 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ihracat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İhracat Yapılan 20 Fasıl							
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Mart 2024		Ocak-Mart 2024		
			İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	
1	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.798	-2,4	7.925	6,3	
2	84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	2.220	-4,2	6.182	-0,4	
3	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	1.684	33,1	4.400	31,9	
4	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.425	1,6	3.869	3,6	
5	73	Demir veya çelikten eşya	950	-0,2	2.497	0,1	
6	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	937	-16,9	2.604	-2,6	
7	39	Plastikler ve mamulleri	909	-9,9	2.605	-1,6	
8	72	Demir ve çelik	899	10,1	2.487	19,4	
9	61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	866	-13,6	2.411	-8,1	
10	62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	723	-18,9	2.030	-11,4	
11	8	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	470	11,0	1.587	24,8	
12	94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar	444	-8,1	1.235	-0,5	
13	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	426	-20,1	1.245	-10,5	
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	318	-13,5	939	-5,8	
15	20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	306	7,7	926	25,7	
16	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik katı yağlar; hayva	283	-26,8	776	-13,0	
17	28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	255	-13,6	739	-6,1	
18	57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	253	-5,8	762	24,3	
19	25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	252	-12,4	722	-4,2	
20	19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	242	-1,7	710	14,1	
		Liste Toplamı	16.660	-3,3	46.650	4,0	
		Diğer	5.919	-6,4	17.006	2,7	
		Toplam	22.578	-4,1	63.656	3,6	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün grubu 'Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar'

Mart ayında fasıl bazında en fazla ithalat yapılan ürün gruplarında ilk sırada 5,6 milyar \$ ile Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar yer almaktadır. Geçen yıla göre bu ürün grubundaki ithalat %4,2 azalmıştır. Bu ürün grubunu Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları ürün grubundaki ithalat %11,2 azalış ve 3,3 milyar \$ ile takip etmektedir. Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı ürün grubundaki ithalat ise bir önceki yıla göre %13 azalışla 2,7 milyar \$ olarak gerçekleşerek bu dönemde en fazla ithalat gerçekleştirilen 3. ürün grubu olmuştur.

En Fazla İthalat Yapılan 20 Fasıl							
Sıra	Fasıl Kodu	Fasıl Açıklaması	Mart 2024		Ocak-Mart 2024		
			İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	
1	27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	5.599	-4,2	17.851	-16,5	
2	84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	3.342	-11,2	9.510	-1,9	
3	87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	2.724	13,0	7.384	23,0	
4	71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	2.554	28,9	5.452	-52,4	
5	85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	2.413	-5,6	6.587	-2,3	
6	72	Demir ve çelik	2.146	-17,9	5.830	-2,4	
7	39	Plastikler ve mamulleri	1.336	-17,4	3.622	-13,7	
8	29	Organik kimyasal ürünler	787	-9,1	2.227	-7,9	
9	90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	604	0,1	1.615	2,3	
10	76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	583	21,7	1.327	-15,7	
11	74	Bakır ve bakırdan eşya	548	-14,6	1.305	-30,6	
12	30	Eczacılık ürünleri	497	14,0	1.356	5,3	
13	73	Demir veya çelikten eşya	350	-3,0	977	1,5	
14	40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	340	-7,3	969	-6,1	
15	15	Hayvansal, bitkisel veya mikrobiyal katı ve sıvı yağlar ve bunların parçalanma ürünleri; hazır yemeklik katı yağlar; hayva	329	-13,9	775	-21,1	
16	88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	313	20,6	1.179	46,4	
17	38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	311	-11,0	922	-7,4	
18	12	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	310	1,4	808	-11,2	
19	10	Hububat	277	-54,5	785	-50,2	
20	48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	239	-16,9	710	-12,4	
		Liste Toplamı	25.602	-4,2	71.189	-13,5	
		Diğer	4.494	-13,5	12.940	-7,3	
		Toplam	30.095	-5,7	84.128	-12,6	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, TÜİK

Yüksek teknoloji ürünlerin ihracatı Mart ayında %8,7 arttı

Türkiye ihracatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Mart ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %8,7 artışla ve %3,3 payla 0,71 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ihracatı ise %6,4 azalışla ve %36,8 payla 7,86 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı geçen yıla kıyasla %0,6 azalışla ve %28,3 payla 6,05 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ihracatı bu dönemde %-6,8 değişim ve %31,5 pay ile 6,72 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İhracatı								
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Mart 2024			Ocak-Mart 2024			
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	712	8,7	3,3	1.885	11,7	3,2	
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	7.865	-6,4	36,8	22.007	0,4	36,8	
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	6.051	-0,6	28,3	16.654	5,9	27,9	
4	Düşük Teknolojili Ürünler	6.720	-6,8	31,5	19.212	3,1	32,2	
	Toplam	21.348	-4,5	100,0	59.757	3,1	100,0	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Yüksek teknoloji ürünlerin ithalatı Mart ayında %1 arttı

Türkiye ithalatı teknoloji yoğunluğuna göre incelendiğinde, Mart ayında Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre %1 artışla ve %11,3 payla 2,77 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Orta Yüksek Teknolojili Ürünler ithalatı ise %6,3 azalışla ve %42,8 payla 10,47 milyar \$'a ulaşmıştır. Orta Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı geçen yıla kıyasla %6,6 azalışla ve %32 payla 7,82 milyar \$ olmuştur. Düşük Teknolojili Ürünler ithalatı bu dönemde %10,3 değişim ve %13,9 pay ile 3,4 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi Ürün İthalatı								
Sınıflama Kodu	İmalat Sanayi Teknoloji Sınıfı Açıklaması	Mart 2024			Ocak-Mart 2024			
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	
1	Yüksek Teknolojili Ürünler	2.766	1,0	11,3	7.853	4,0	11,8	
2	Orta Yüksek Teknolojili Ürünler	10.473	-6,3	42,8	29.067	-0,4	43,8	
3	Orta Düşük Teknolojili Ürünler	7.820	-6,6	32,0	20.761	-27,8	31,3	
4	Düşük Teknolojili Ürünler	3.401	10,3	13,9	8.684	5,5	13,1	
	Toplam	24.460	-3,6	100,0	66.365	-10,0	100,0	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Tüketim Malları ihracatının payı %35,7 olarak gerçekleşti

İhracat mal cinsine göre incelendiğinde, 2024 yılının Mart ayında Yatırım (Sermaye) Malları ihracatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %1 artış ve %13,6 pay ile 3,08 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramalar ihracatı %4,9 azalış ve %50 payla 11,29 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ihracatı ise %4,7 azalış ve %35,7 payla 8,07 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İhracat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Mart 2024			Ocak-Mart 2024		
		İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İhracat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	3.077	1,0	13,6	8.400	8,5	13,2
2	Hammadde-Aramalar	11.293	-4,9	50,0	31.679	2,1	49,8
3	Tüketim Malları	8.071	-4,7	35,7	23.180	4,1	36,4
4	Diğer	138	-13,5	0,6	396	2,7	0,6
	Toplam	22.578	-4,1	100,0	63.656	3,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Hammadde-Aramalar ithalatının payı %70 olarak gerçekleşti

Mal cinsine göre ithalat incelendiğinde, 2024 yılının Mart ayında Yatırım (Sermaye) Malları ithalatının bir önceki yılın aynı dönemine göre %9 azalış ve %14,4 pay ile 4,34 milyar \$ olarak gerçekleştiği görülmektedir. Hammadde-Aramalar ithalatı %9,3 azalış ve %70 payla 21,08 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Tüketim Malları ithalatı ise %19,3 artış ve %15,4 payla 4,64 milyar \$ olmuştur.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflamasına Göre İthalat							
GEG Kodu	GEG Açıklaması	Mart 2024			Ocak-Mart 2024		
		İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)	İthalat (milyon \$)	Değişim (%)	Pay (%)
1	Yatırım (Sermaye) Malları	4.340	-9,0	14,4	12.409	3,4	14,8
2	Hammadde-Aramalar	21.077	-9,3	70,0	59.409	-19,7	70,6
3	Tüketim Malları	4.636	19,3	15,4	12.213	19,9	14,5
4	Diğer	41	128,9	0,1	98	8,1	0,1
	Toplam	30.095	-5,7	100,0	84.128	-12,6	100,0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Küresel Emtia Fiyatları

Genel Değerlendirme

Enerji emtiaları değerlendirildiğinde, küresel talebin zayıflaması ve OPEC dışı kaynaklardan yapılan arz ayarlamaları arasında bir denge sağlanarak, petrol fiyatlarında bir istikrar beklenmektedir. Önceki yüksek seviyelerden sonra, Avrupa'daki doğal gaz fiyatlarının talebin düşük olması ve yüksek depolama seviyeleri nedeniyle azalması beklenirken, fiyatların hala jeopolitik gelişmeler ve enerji tedarik zincirlerindeki lojistik sorunlara karşı hassas olma potansiyeli vardır. Metaller ve maden emtiaları açısından, küresel ekonomik faaliyetin ve talebin yavaşlaması nedeniyle metal fiyatlarının kısa vadede düşmesi beklenirken, kritik mineraller olan kobalt, lityum ve molibden gibi, elektrikli araçlar ve yenilenebilir enerji teknolojilerinde kullanılan mineraller, sürdürülebilir enerji çözümlerine küresel geçişler ve temiz enerji altyapısına yapılan devam eden yatırımların etkisiyle artan talep görmesi beklenmektedir. Tarım Emtiaları konusuna gelindiğinde tarım ürünleri piyasaları, iyi arz koşullarından etkilenen bir trendin devamı olarak nispeten istikrarlı veya hafifçe düşen fiyatlar görülebilir. Baklense de 2024 Mart ayında önceki aya göre artış göstermiştir. Bununla birlikte, birçok bölgede gıda güvensizliği, yeterli tarımsal üretim ile erişilebilirlik sorunları arasındaki karmaşık etkileşimi vurgulamakta ve gıda piyasasının istikrarı, özellikle jeopolitik gerilimlerin küçük ada ülkeleri ve denize kıyısı bulunmayan bölgelerde gıda güvensizliğini şiddetlendirebileceği durumlar olası görünmektedir. Geniş anlamda emtia piyasası, jeopolitik riskler, ekonomik politika değişiklikleri ve iklim etkileri gibi faktörlerle yönlendirilen belirsizliklerle karşı karşıya kalacak. Bu faktörler, ticaret stratejilerini ve yatırım kararlarını etkileyen piyasadaki volatilitiyi daha belirsiz hale getirme eğiliminde olacaktır. Finans kurumları, yatırımcılar ve ihracatçıların; fırsatları değerlendirmek ve olumsuz etkileri azaltmak için risk yönetimi stratejileri kullanarak bu zorlukları dikkatlice tahli edip yönetmeleri avantajlı konumlar edinebilmelerini sağlayacaktır.¹⁸¹⁹

Mart ayında Enerji Fiyatları Endeksi %2,1 yükseldi

Dünya Bankası küresel emtia fiyatları analizlerine göre 2024 yılının Mart ayında Enerji fiyatları endeksi aylık bazda %2,1 yükselmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla enerji fiyatları endeksi %0,3 azalmıştır. Doğalgaz fiyatları aylık olarak %12,9 azalırken, bir yıl öncesine göre azalış oranı %34,9 olmuştur. Ortalama Petrol fiyatları ise bir önceki aya göre %3,7 artarken geçen yılın aynı ayına göre fiyatlar %9,2 oranında yükselmiştir.

Metal Emtia Fiyatları Endeksi %2,3 azaldı

2024 Mart döneminde Metal fiyatları endeksi bir önceki aya göre %2,3 oranında azalmıştır. Bir önceki yıla göre ise Metal fiyatları endeksi %27 düşmüştür. Alüminyum fiyatları aylık bazda %2,1 artarken, bir önceki yılın aynı dönemine

¹⁸ Euromonitor, Commodity Market Outlook Q1 2024 [🔗](#)

¹⁹ World Bank Blogs, Commodity Markets Outlook in eight charts [🔗](#)

kıyasla azalış oranı %3,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bakır fiyatları ise bir önceki aya göre %4,6 artarken yıllık bazda fiyatlar %1,9 gerilemiştir. Demir fiyatları bir önceki aya göre %11,7 oranında azalırken, yıllık bazda %14,5 azalmıştır.

Değerli Metal Emtia Fiyatları Endeksi %3,9 yükseldi

Değerli Metal emtia fiyatları endeksi Mart yılının 2024 ayında bir önceki aya kıyasla %3,9 oranında yükselmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre endeks değeri %4,9 azalmıştır. Altın fiyatları 2024 yılının Mart ayında bir önceki aya göre %6,7 artarken, Gümüş fiyatlarında artış oranı %8,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre ise Altın fiyatları %12,8 yükselmiştir. Gümüş fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre %11,6 artmıştır.

Tarım Fiyat Endeksi %2,2 arttı, Gıda Fiyat Endeksi %14 yükseldi

Mart 2024 döneminde Gıda Emtia Fiyatları Endeksi aylık bazda %14 oranında artarken, Tarım Fiyatları Endeksi %2,2 oranında artmıştır. Yıllık bazda değerlendirildiğinde ise Gıda Emtia Fiyatları Endeksi %54,7 oranında yükselmiş, Tarım Fiyatları Endeksi ise %2,4 oranında azalmıştır.

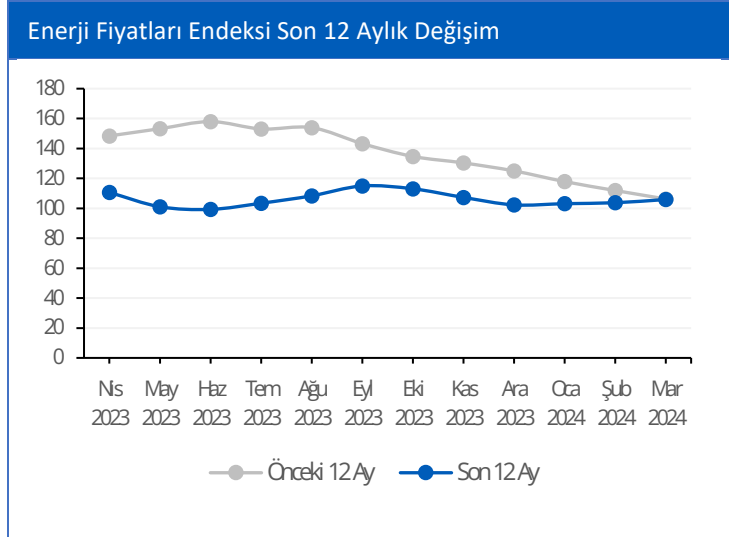
Emtia Endeksleri ve Temel Emtia Fiyatları

Ana grup emtia endeksleri ve temel emtia fiyatlarının Mart 2024 dönemi itibarıyla değişimleri aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır. “Yıllık” değişimler 2024 yılı Mart ayındaki değerlerin bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama değişimini, “Aylık” değişimler ise 2024 yılı Mart ayındaki değerlerin bir önceki aya göre ortalama değişimini ifade etmektedir.

Enerji Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-0,3↓ Aylık: %2,1↑

Enerji fiyatları endeksi Mart 2024 döneminde aylık bazda %2,1 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %0,3 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 115 ile Eylül 2023 döneminde ulaşırken, 99,3 puan ile Haziran 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

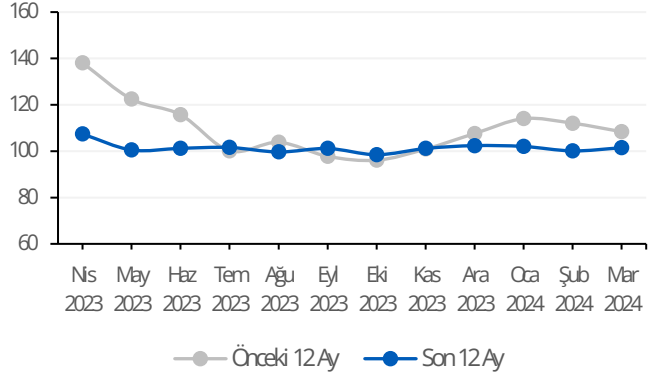

Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: **%-6,4** ↓ Aylık: **%1,4** ↑

Metal fiyatları endeksi Mart 2024 döneminde aylık bazda %1,4 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %6,4 daha düşük seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 107,4 ile Nisan 2023 döneminde ulaşırken, 98,5 ile Ekim 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

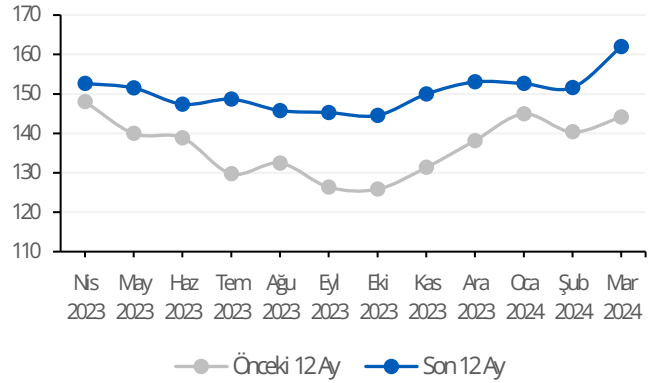

Değerli Metal Fiyatları Endeksi

Yıllık: **%12,4** ↑ Aylık: **%6,8** ↑

Değerli Metal fiyatları endeksi Mart 2024 döneminde aylık bazda %6,8 yükselmiştir. Endeks değeri bir önceki yılın aynı dönemi ile kıyaslandığında %12,4 daha yüksek seyretmektedir. Son 12 aylık veriler incelendiğinde endeks aylık bazda zirve noktasına 162 ile Mart 2024 döneminde ulaşırken, 144,6 ile Ekim 2023 döneminde en düşük endeks değeri görmüştür.

Değerli Metal Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

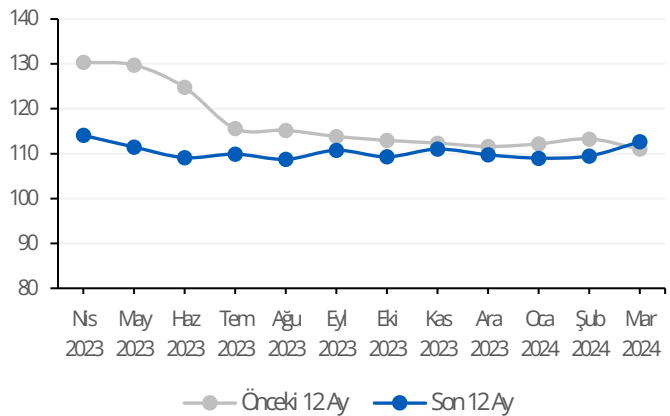

Tarım Fiyatları Endeksi

Yıllık: **%1,5** ↑ Aylık: **%2,9** ↑

Tarım fiyatları endeksi Mart ayında bir önceki aya göre %2,9 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %1,5 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 114,1 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 108,7 ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Tarımsal Emtia Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

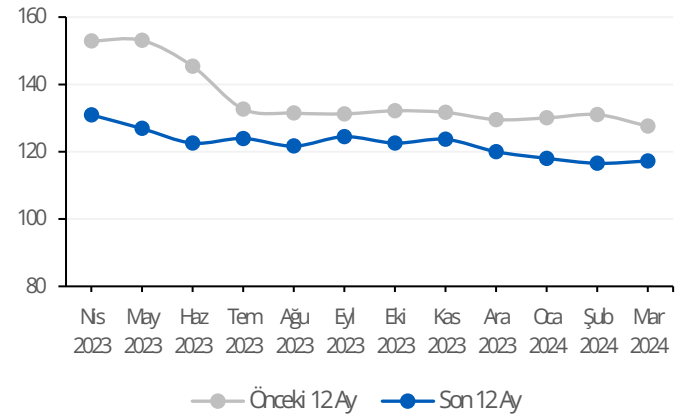

Gıda Fiyatları Endeksi

Yıllık: %-8,1↓ Aylık: %0,6↑

Gıda fiyatları endeksi Mart ayında bir önceki aya göre %0,6 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise fiyat endeksi değeri %8,1 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek endeks değerine 130,9 ile Nisan 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük endeks değeri 116,6 ile Şubat 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Gıda Fiyatları Endeksi Son 12 Aylık Değişim

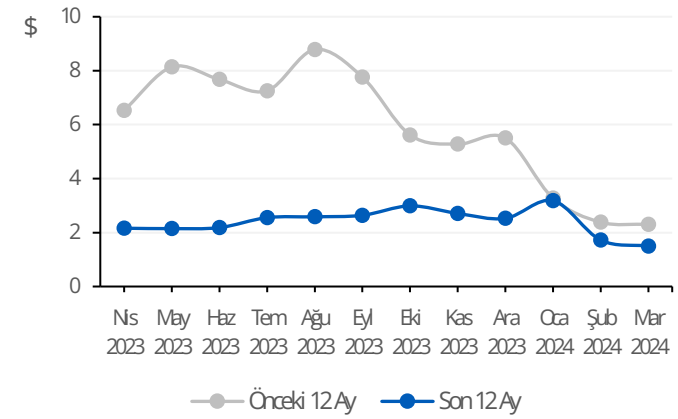

Doğalgaz Fiyatları

Yıllık: %-34,9↓ Aylık: %-12,9

Doğalgaz fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre %12,9 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %34,9 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 3,2 \$/mmbtu ile Ocak 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1,5 \$/mmbtu ile Mart 2024 döneminde gerçekleşmiştir.

Doğalgaz Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/mmbtu)

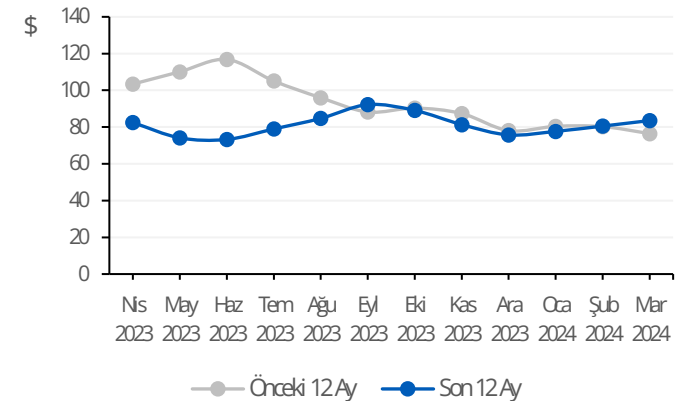

Petrol Fiyatları

Yıllık: %9,2↑ Aylık: %3,7↑

Petrol fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre %3,7 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %9,2 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 92,2 \$/varil ile Eylül 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 73,3 \$/varil ile Haziran 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Petrol Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/varil)

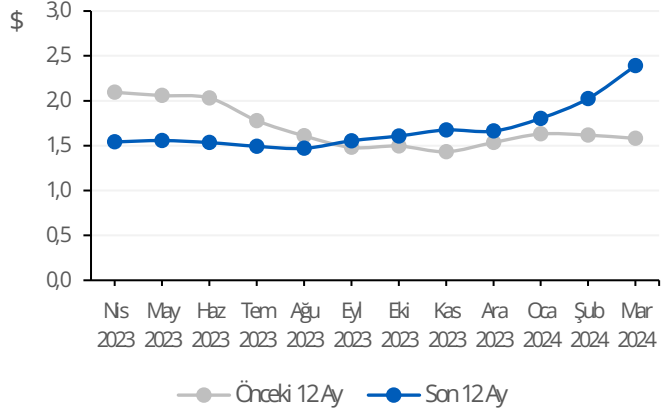

Kauçuk Fiyatları

Yıllık: %51,2 ↑ Aylık: %18,1 ↑

Mart ayında kauçuk fiyatları bir önceki aya göre %18,1 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %51,2 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2,4 \$/kg ile Mart 2024 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 1,5 \$/kg ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kauçuk Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/kg)

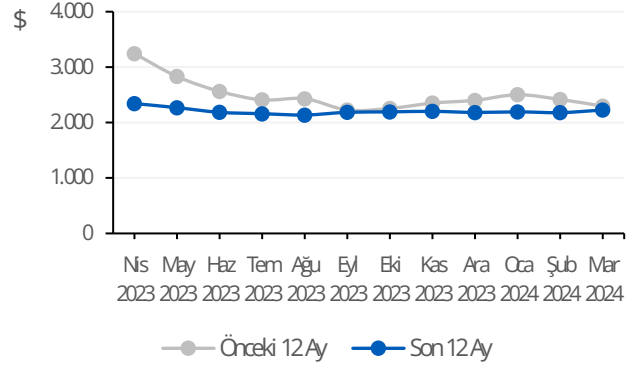

Alüminyum Fiyatları

Yıllık: %-3,1 ↓ Aylık: %2,1 ↑

Alüminyum fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre %2,1 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %3,1 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2343,2 \$/ton ile Nisan 2023 döneminde ulaşılrken, en düşük ortalama fiyat 2136,6 \$/ton ile Ağustos 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Alüminyum Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

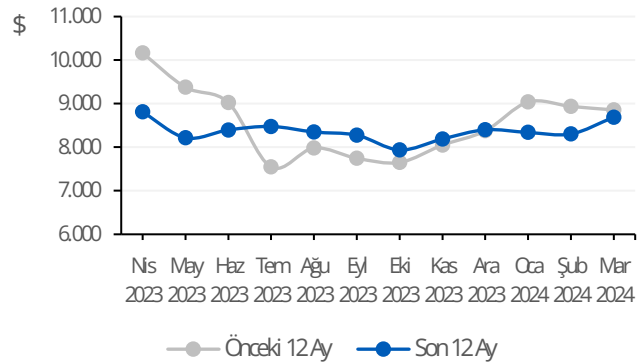

Bakır Fiyatları

Yıllık: %-1,9 ↓ Aylık: %4,6 ↑

Bakır fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre %4,6 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %1,9 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 8809 \$/ton ile Nisan 2023 döneminde ulaşılrken, en düşük ortalama fiyat 7937 \$/ton ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Bakır Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

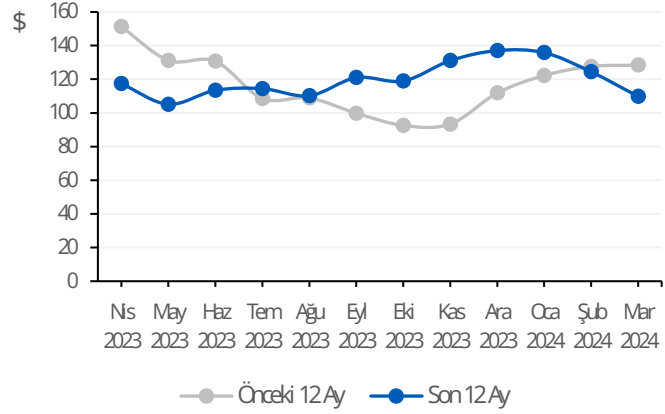

Demir Fiyatları

Yıllık: **%-14,5** ↓ Aylık: **%-11,7** ↓

Demir fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre %11,7 oranında azalmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %14,5 daha düşüktür. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 137,1 \$/ton ile Aralık 2023 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 105,2 \$/ton ile Mayıs 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Demir Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

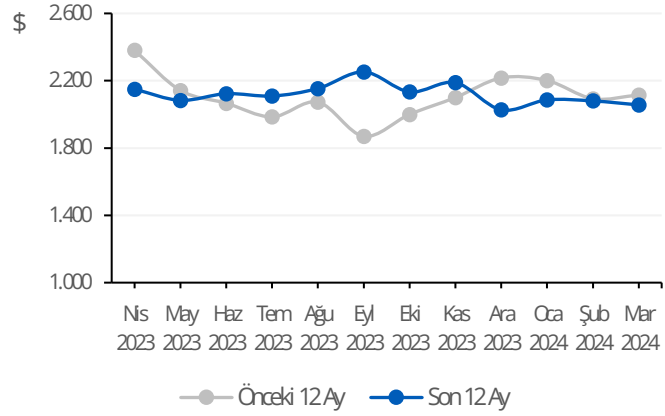

Kurşun Fiyatları

Yıllık: **%-2,8** ↓ Aylık: **%-1,1** ↓

Mart ayında kurşun fiyatları bir önceki aya göre %1,1 düşmüştür. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %2,8 oranında daha düşük olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 2252,1 \$/ton ile Eylül 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 2026,9 \$/ton ile Aralık 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Kurşun Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ton)

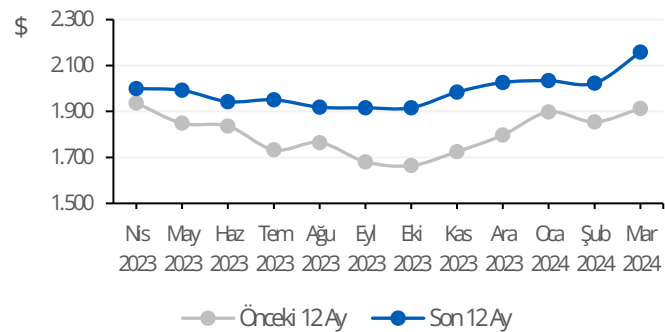

Altın Fiyatları

Yıllık: **%12,8** ↑ Aylık: **%6,7** ↑

Altın fiyatları Mart ayında bir önceki aya göre %6,7 oranında artmıştır. Bir önceki yılın aynı ayı ile karşılaştırıldığında ise aylık fiyatlar %12,8 daha yüksektir. Son 12 aylık dönemde en yüksek aylık ortalama fiyatlara 2158 ile Mart 2024 döneminde ulaşılırken, en düşük ortalama fiyat 1916 ile Eylül 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Altın Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ons)

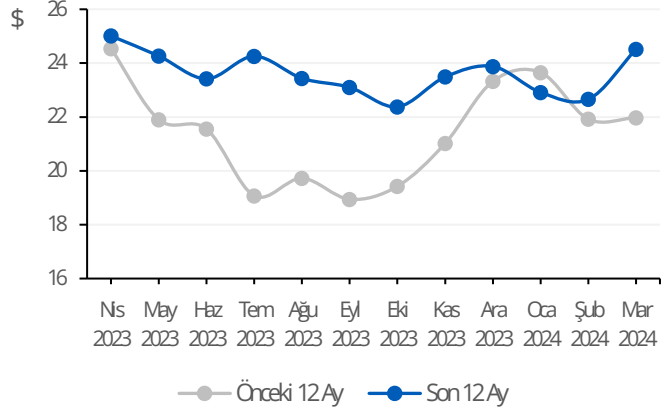

Gümüş Fiyatları

Yıllık: %11,6↑ Aylık: %8,2↑

Mart ayında gümüş fiyatları bir önceki aya göre %8,2 yükselmiştir. Fiyatlar yıllık bazda incelendiğinde bir önceki yıla göre %11,6 oranında daha yüksekte olduğu görülmektedir. Son bir yıllık dönemde ulaşılan en yüksek aylık ortalama fiyat 25 \$/ons ile Nisan 2023 olmuştur. Bu dönemde ortalama fiyatların aylık bazda en düşük noktası ise 22,4 \$/ons ile Ekim 2023 döneminde gerçekleşmiştir.

Gümüş Fiyatları Son 12 Aylık Değişim (\$/ons)

Ana Grup Emtia Endeksleri Değişimleri

Emtia Endeksleri	2010 Baz Yılı	2021				2022				Oca.-Nis. 2023 Ort.	Oca.-Nis. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Nis. 2023	Nis. 2024	Yıllık Değ.(%)	Mart 2024	Nis. 2024	Aylık Değ.(%)
		Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Enerji	100	89,1	100,2	110,9	117,2	145,6	154,8	144,0	124,4	112,0	104,3	-6,9	106,2	105,9	-0,3	103,7	105,9	2,1
Metal	100	110,6	124,9	119,1	118,7	136,9	112,8	99,2	107,5	111,5	101,2	-9,2	108,4	101,5	-6,4	100,1	101,5	1,4
Değerli Metal	100	139,0	143,7	137,1	138,8	146,6	136,2	128,2	138,1	143,1	155,4	8,6	144,1	162,0	12,4	151,6	162,0	6,8
Tarım	100	104,1	109,4	109,3	112,6	126,8	123,4	114,0	112,0	112,2	110,4	-1,6	111,0	112,7	1,5	109,5	112,7	2,9
Gıda	100	117,3	124,4	121,7	124,8	147,1	143,7	131,6	130,4	129,5	117,3	-9,5	127,6	117,2	-8,1	116,6	117,2	0,6

Kaynak: Dünya Bankası

Temel Emtia Fiyatları Değişimi

Değer: ABD Doları	Emtia	Birim	2022				2023				Oca.-Nis. 2023 Ort.	Oca.-Nis. 2024 Ort.	Yıllık Ort. Değ.(%)	Nis. 2023	Nis. 2024	Yıllık Değ.(%)	Mart 2024	Nis. 2024	Aylık Değ.(%)
			Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4									
Doğalgaz*	mmBtu		3,4	3,3	4,9	4,4	5,4	7,7	7,4	4,7	2,7	2,1	-19,6	2,3	1,5	-34,9	1,7	1,5	-12,9
Petrol**	varil		62,4	70,5	74,6	78,9	103,1	110,7	91,5	82,0	79,0	80,6	2,0	76,5	83,5	9,2	80,5	83,5	3,7
Kauçuk	kg		2,29	2,09	1,85	1,94	2,11	1,96	1,53	1,53	1,61	2,07	28,8	1,58	2,39	51,2	2,02	2,39	18,1
Alüminyum	ton		2.196	2.459	2.791	2.779	3.330	2.601	2.304	2.418	2.405	2.199	-8,5	2.296	2.226	-3,1	2.179	2.226	2,1
Bakır	ton		8.928	9.748	9.508	9.687	10.112	8.649	7.793	8.488	8.944	8.444	-5,6	8.856	8.689	-1,9	8.305	8.689	4,6
Demir	ton		170,6	212,1	136,5	115,2	148,7	123,5	100,4	109,1	126,1	123,3	-2,2	128,4	109,8	-14,5	124,4	109,8	-11,7
Kurşun	ton		2.013	2.237	2.336	2.321	2.341	2.065	1.981	2.173	2.137	2.074	-2,9	2.115	2.056	-2,8	2.080	2.056	-1,1
Altın	ons		1.762	1.831	1.779	1.809	1.914	1.806	1.703	1.807	1.888	2.072	9,7	1.913	2.158	12,8	2.023	2.158	6,7
Gümüş	ons		26,2	26,7	23,5	23,3	24,5	20,8	19,4	22,7	22,5	23,4	3,8	22,0	24,5	11,6	22,7	24,5	8,2

Kaynak: Dünya Bankası

*Doğalgaz fiyatları için ABD piyasa fiyatları kullanılmaktadır.

**Petrol fiyatları için Brent, WTI ve Dubai ham petrol fiyatlarının ortalaması kullanılmaktadır.

Notlar

- Emtia endeksleri: Ana emtia gruplarındaki fiyat değişimlerini kolayca takip edebilmek amacıyla emtia fiyatlarını belirli yüzdesel ağırlıkta gruplandırarak referans bir yıla göre fiyat seviyesini gösteren endekslerdir.
- Dünya Bankası tarafından emtia fiyatlarına ilişkin veriler <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets> internet sitesinde yayınlanmakta ve düzenli olarak her ay güncellenmektedir.
- Dünya Bankası veritabanından alınan son aylara ilişkin veriler geçici olup ilerleyen dönemlerde revize edilebilmektedir.
- Ana Grup Emtia Fiyat Endekslerinin hesaplanmasında kullanılan emtialar aşağıda listelenmiştir.
  - Enerji Emtiaları Fiyat endeksi: ham petrol (%84), kömür (%4,7), doğal gaz (%10,8)
  - Tarım Emtiaları Fiyat Endeksi: gıda (%61,7), içecek (%12,9), tarımsal hammadde (%25,4)
  - Gıda Emtiaları Fiyat Endeksi: Tahıl (%28,2), bitki yağları (%40,8), diğer gıdalar (%31,0)
  - Metal Emtialar Fiyat Endeksi: alüminyum (%26,7), bakır (%38,4), demir cevheri (%18,9), kurşun (%1,8), nikel (%8,1), kalay (%2,1), çinko (%4,1)
  - Değerli Metal Emtiaları Fiyat Endeksi: altın (%77,8), gümüş (%18,9), platin (%3,3)
- Endeks hesaplamalarında kullanılan fiyatlar çeşitli uluslararası kaynaklardan sağlanmaktadır. Örnek: doğal gaz fiyatları için Bloomberg, Thomson Reuters, The Wall Street Journal ve Dünya Bankası kaynaklarından "Natural Gas (U.S.), spot price at Henry Hub, Louisiana spot prices" piyasa verileri kullanılmaktadır.
- Aylık fiyatlar haftalık ve günlük fiyatların ortalaması alınarak, dönemsel fiyatlar ise aylık fiyatların ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Avrupa Birliği Atık Sonu Kriterleri (End of Waste)

Avrupa Birliği (AB) net sıfır hedefleri doğrultusunda tüm alanlarda döngüsellik ve çevresel sürdürülebilirlik için gerek mevcut düzenlemelerde değişiklikler gerekse de yeni yeni düzenlemeler getirme konusunda adım atmaktadır. Günümüzde bir hammadde haline gelmeye başlayan atıkların yönetilmesi de AB'nin revize ettiği alanlar içerisinde.

AB Atık Düzenlemeleri

Avrupa Birliği'nin 19 Kasım 2008 tarihli 2008/98/ numaralı **Atık Çerçeve Tüzüğü** ([Waste Framework Directive-WFD](#)) atık üretiminin ve atık yönetiminin olumsuz etkilerini engelleyip azaltarak, kaynak verimliliğini artırarak çevre ve insan sağlığını korumak üzere tedbirleri ortaya koymuştur. Bu kapsamda atık yönetimiyle ilgili atık, geri dönüşüm, geri kazanım gibi belli başlı kavram ve tanımlarını vermiştir. Buna göre atıklar insan sağlığını tehlikeye atmadan; çevreye zarar vermeden; su, toprak, hava, bitki ve hayvanlara risk oluşturmadan, gürültü ve koku açısından rahatsızlık vermeden yönetilmelidir.²⁰

Avrupa Birliği'nin atık yönetiminin temeli beş adımdan oluşan **atık hiyerarşisine** dayanmaktadır. Atık yönetimi ve atık bertarafında tercih sıralamasını ortaya koyan atık hiyerarşisinde amaç atık oluşumunun engellenmesidir. Bu yüzden ilk adım atık önleme adımındır. Bu noktada ürün atık değildir. Yeniden kullanıma hazırlama (preparing for re-use) aşamasında atık sonu kriterleri devreye girmektedir. Bundan sonra tercih sıralamasında geri dönüşüm (recycling) ve geri kazanım (recovery)²¹ aşamaları gelmektedir. Atığın bertarafı (disposal) ise başvurulacak son adımdır.

2023 yılında Avrupa Komisyonu, tekstil sektörüne yoğunlaşarak Atık Çerçeve Tüzüğünde revizyon önerisinde bulunmuştur. Söz konusu öneri tekstil atıklarının döngüsel ve sürdürülebilir yönetimini hedeflemektedir.²² Atık üzerine AB düzenlemeleri²³ uyarınca üye devletlerin 1 Ocak 2025'e kadar tekstil toplamada ayırma yapmak durumundadır. Bu sebeple AB içinde toplama, ayırma, yeniden kullanma ve geri dönüşüm kapasitesinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

²⁰ Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives [2](#)

²¹ Geri kazanım, atığın diğer malzemelerin yerine geçip yararlı bir amaca hizmet etmesini sağlayan her türlü işlemdir.

²² European Commission, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council, COM(2023) 420 final [2](#)

²³ Directive 2018/851 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive 2008/98/EC on waste [2](#)

Avrupa Komisyonu, tüm AB üyesi ülkelerde tekstil sektörü için zorunlu ve harmonize Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu (**Extended Producer Responsibility-EPR**) getirmeyi önermektedir. Genişletilmiş Üretici Sorumluluğu üreticilerin, bilhassa ürünlerinin yaşam sonları da dahil olmak üzere ürünün tüm yaşam döngüsünün sorumluluğunu almasını zorunlu kılmaktadır. Öneri kapsamında üreticilerin finansal katkısının seviyesi tekstil ürünlerinin döngüsellik ve çevresel performansına göre belirlenecektir (eco-modulation).²⁴

AB, [Atık Sevkiyat Tüzüğü](#) (Waste Shipment Directive) değişikliği yapmaktadır.²⁵ Düzenleme AB dışına problemlü atık sevkiyatlarını azaltmayı, sevkiyat prosedürlerini döngüsel ekonomi ve iklim nötr hedeflerini yansıtacak şekilde güncellemeyi, elektronik bildirim ve bilgi alışverişinden yararlanmayı, uygulamayı iyileştirmeyi ve yasa dışı sevkiyatları azaltmayı hedeflemektedir. Düzenleme AB'den üçüncü ülkelere atık ihracatı ve ithalatını, AB üye devletleri arasında tehlikeli ve tehlikesiz atık sevkiyatını kapsamaktadır. Bu kapsamda plastikler, tekstil, kauçuk, metal, cam malzemelerin ihracatında ek düzenlemeler öngörülmektedir. Düzenleme çerçevesinde üç yıllık geçiş dönemi planlanmaktadır.²⁶

Düzenleme üye devletlerin OECD dışı ülkelere tehlikeli atıkların geri kazanım için gönderilmesini ve tehlikesiz plastik atıkların OECD dışı ülkelere ihracatını yasaklamaktadır. Eğer söz konusu ülkeler oldukça sıkı olan atık yönetim standartlarını karşılarsa AB'den plastik atık ithal edebilecekler. Bunun için Komisyon değerlendirmesini geçmeleri gerekmektedir. OECD ülkelerine yazılı bildirim ve onay prosedürü kapsamında tehlikesiz plastik atık ihracatı yapılabilecektir ancak Komisyon tarafından belirli bir incelemeye tabi tutulacaktır.²⁷ OECD üye ülkelere tehlikesiz atık gönderiminin AB tarafından denetlenip onaylanmış tesislere gerçekleştirilmesi söz konusudur. Atık ihracatı yapan üye devletler ve şirketlerin atıklarını gönderdikleri tesislerin söz konusu onayları aldığını takip etmesi gerekeceği tahmin edilmektedir. Atık Sevkiyat Tüzüğü'nün getireceği düzenlemeler ile atık sonu kavramına talebin artması beklenmektedir.²⁸

Atık Sonu (End-of-Waste) Kriterleri Nedir?

Atık sonu kriterleri, belli atıkların atık olmaktan çıkıp ürün veya ikincil hammadde olmasını belirleyen kriterlerdir. Atık Çerçeve Tüzüğü'nün 6. Maddesi uyarınca belli atıklar geri dönüşüm de dahil olmak üzere geri kazanım işleminden geçip belli kriterleri karşılıyorsa atık olmaktan çıkmaktadır. Söz konusu kriterler belirlenirken materyalin belli amaçlar doğrultusunda kullanılması, bir piyasası veya talebinin olması, mevcut yasa ve standartlara uyması, genel olarak insan sağlığına veya çevreye zarar vermemesi hususları dikkate alınmaktadır. Belli hammaddeler için Komisyon tarafından komitoloji (comitology)²⁹ prosedürüyle belirlenmektedir. Atık sonu kriterleri çevresel koruma ve ekonomik fayda sağlama için getirilmiştir. AB atık sonu kriterleriyle yüksek kaliteli geri dönüşümün teşvik etmeyi hedeflemektedir.³⁰

AB Atık Sonu Kriterlerini Nasıl Belirledi?

Ortak Araştırma Merkezi (Joint Research Centre) tarafından atık sonu kriterleri belirlemeye yönelik metodoloji yayınlanmıştır. Ardından sektör bazında teknik önerilere yönelik raporlar yayınlamıştır.³¹ Çalışmalar ve görüşmeler

²⁴ European Commission, 2023 Amendment to the Waste Framework Directive [2](#)

²⁵ Komisyon, 17 Kasım 2021'de Atık Sevkiyatı Tüzük önerisini yayınladı. 17 Kasım 2023'te yasama organları arasında geçici anlaşma sağlandı. 27 Şubat 2024'te Avrupa Parlamentosu il okuma pozisyonunu kabul etti. 25 Mart 2024'te Konsey revizyonu kabul etti. [2](#)

²⁶ European Council (25 March 2024) Waste shipments: Council signs off on more efficient, updated rules [2](#)

²⁷ Regulation of the European Parliament and of the Council on shipments of waste and amending Regulations (EU) No 1257/2013 and (EU) No 2020/1056 repealing Regulation (EC) 1013/2006 [2](#)

²⁸ Kakinç, O. (18 Mart 2024) Alüminyum için Atık Sonu Kriterleri Türkiye'ye Özgü Uygulama Yol Haritası Sunumu. Alüminyum ve Bakır Etki Değerlendirme Çalışması. Ankara.

²⁹ Komitoloji, AB ülkelerinin uygulama yasalarında söz sahibi olmalarını sağlayan temsilci komite toplantılarını da içeren bir dizi prosedürü ifade etmektedir. Bir yasa metninde uygulanma yetkisi Komisyona verildiğinde uygulanmaktadır. [2](#)

³⁰ European Commission, End-of-waste criteria [2](#)

³¹ Delgado Sancho L, Catarino A, Eder P, Litten D, Luo Z, Villanueva Krzyzaniak A. End-of-Waste Criteria. Luxembourg (Luxembourg): European Commission; 2009. JRC53238 [2](#) Muchova L, Eder P. End-of-waste Criteria for Aluminum and

sonucunda Avrupa Komisyonu da sırasıyla 2011, 2012 ve 2013 yıllarında aşağıdaki sektörler için atık sonu kriterleri yayınlamıştır:

- [demir, çelik, alüminyum hurdası](#)
- [cam kırıkları](#)³²
- [bakır hurda](#)³³

31 Mart 2011 tarihli [333/2011 \(AB\) sayılı Konsey Yönetmeliği](#) ile demir, çelik ve alüminyum hurdasının ne zaman atık olmaktan çıkacağını belirleyen kriterler yayınlanmıştır. İki sektör arasında ortak kriterlerin yanı sıra sektöre özel kriterler de mevcuttur.

Demir çelik sektörü için Yönetmeliğin üçüncü maddesine göre geri kazanım (recovery) sürecine girdi olarak kullanılan atık, Ek I'in ikinci bölümünde belirlenen kriterleri karşılıyorsa; Ek I'in üçüncü bölümünde belirtilen kriterlere uygun şekilde işleniyorsa, geri kazanım sonucu ortaya çıkan atık Ek I'nin ilk bölümündeki kriterleri karşılıyorsa ve üretici yönetmeliğin 5. ve 6. maddelerindeki koşulları sağlıyorsa demir çelik hurdası atık sonu olmaktadır. Ek I'de geri kazanım sonucu ortaya çıkan demir çelik hurda kalitesinin müşteri spesifikasyonu, endüstri spesifikasyonu veya doğrudan kullanım standardına göre derecelendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Her sevkiyatın derecelendirilmesini nitelikli bir personel yapacaktır. Demir çelik hurdasındaki yabancı maddelerin toplam hurda ağırlığının %2'sinden az olması gerekmektedir. Hurdanın herhangi bir formda aşırı miktarda demir oksit (ferrous oxide) içermemesi gerekmektedir. Hurdanın dışarıda depolanmasından kaynaklanan olağan miktarlar buna dahil değildir. Nitelikli personel bunu da görsel kontrol yoluyla inceleyecektir. Hurda da görünür yağ, yağlı emülsiyonlar, yağlayıcılar veya gres de bulunmamalıdır. Hurdanın radyoaktivitesi de nitelikli personel tarafından kontrol edilecektir. Hurdanın mevzuatta belirlenen tehlikeli özellikleri olmaması ve konsantrasyon limitlerine uyması gerekmektedir. Hurda fırınında patlamaya neden olabilecek basınçlı, kapalı veya yetersiz derecede açık konteynerler içermemelidir.³⁴

Alüminyum sektörü için Yönetmeliğin dördüncü maddesine göre geri kazanıma (recovery) girdi olarak kullanılan atık, Ek II'nin ikinci bölümünde belirlenen kriterlerle uyumluysa; işlemesi Ek II'nin üçüncü bölümünde belirtilen kriterlere uygun şekilde yapıyorsa, geri kazanım sonrası ortaya çıkan atık Ek II'nin ilk bölümündeki kriterleri karşılıyorsa ve üretici yönetmeliğin 5. ve 6. maddelerindeki koşulları sağlıyorsa alüminyum hurdası atık sonu olmaktadır. Ek II'de alüminyum hurda kalitesinin, müşteri ve endüstri spesifikasyonu veya doğrudan kullanım standardına göre derecelendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Demir çelikte olduğu gibi alüminyum hurda kalitesinin derecelendirmesi de nitelikli bir personel tarafından her sevkiyatta yapılacaktır. Alüminyum hurdadaki yabancı hammaddenin toplam ağırlığın %5'inden fazla olmaması veya metal veriminin %90'ın üzerinde olması gerekmektedir. Hurda kaplama, boya, plastik şeklinde PVC içermemelidir. Hurdada görünür yağ, yağlı emülsiyonlar, yağlayıcılar veya gres bulunmamalıdır. Hurdanın radyoaktivitesi kontrol edilecek olup hurdaların tehlikeli özelliklerden arındırılmış olması gerekmektedir. Hurda, mevzuattaki konsantrasyon sınırlarını aşmamalıdır. Demir çelikte olduğu gibi alüminyum hurda da bir metal işleme fırınında patlamaya neden olabilecek basınçlı, kapalı veya yeterli ölçüce açık olmayan konteynerler içermemelidir.³⁵

Aluminium Alloy Scrap: Technical Proposals. EUR 24396 EN. Luxembourg (Luxembourg): Publications Office of the European Union; 2010. JRC58527 [2](#)

³² Commission Regulation (EU) No 1179/2012 of 10 December 2012 establishing criteria determining when glass cullet ceases to be waste under Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council [2](#)

³³ Commission Regulation (EU) No 715/2013 of 25 July 2013 establishing criteria determining when copper scrap ceases to be waste under Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council [2](#)

³⁴ Council Regulation (EU) No 333/2011 of 31 March 2011 establishing criteria determining when certain types of scrap metal cease to be waste under Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council [2](#)

³⁵ Council Regulation (EU) No 333/2011 of 31 March 2011 establishing criteria determining when certain types of scrap metal cease to be waste under Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council [2](#)

25 Temmuz 2013 tarihli ve [715/2013 sayılı \(AB\) Komisyon Tüzüğü](#)³⁶ bakır hurdaların atık olmaktan çıkma kriterlerini ortaya koymaktadır. Tüzükte bakır hurdası ifadesiyle bakır ve bakır alaşımlar kastedilmektedir. Tüzüğe göre bakır hurda Ek I'de belirtilen kriterlere uygun olması ve üreticinin madde 4 ve 5'teki gereklilikleri yerine getirmesi halinde atık olmaktan çıkmaktadır. Ek I'e göre hurdalar bir spesifikasyona göre derecelendirilmeli; hurdadaki yabancı madde miktarı %2'den az olmalı; hurda herhangi bir biçimde aşırı metal oksit içermemeli; görünür yağ, yağlı emülsiyonlar, yağlayıcılar veya gresten arınmış olmalı; hurdanın radyoaktivitesi izlenmeli; patlayıcı, yanıcı, toksik ve mevzuatta belirtilen tehlikeli özelliklerden herhangi birini göstermemeli; hurda işleme fırınında patlamaya neden olabilecek basınçlı, kapalı veya yeterince açık olmayan kaplar ve kaplama, boya, plastik şeklinde PVC içermemelidir. Tüzüğün dördüncü maddesinde uygunluk beyanına (statement of conformity) atıf yapılmaktadır. Söz konusu uygunluk beyanı, üreticilerin ve ithalatçıların sorumluluklarını belirliyor. Buna göre üretici/ithalatçı, Ek II'deki şablonu kullanarak elektronik formda da olabilecek bir uygunluk beyanı düzenleyecektir. Üreticinin belgelendirilmiş prosedürlerin olduğu ve üç yılda bir doğrulanması gereken bir yönetim sistemi uygulaması gerekmektedir. Yönetim sisteminin taşınması gereken özellikler ayrıntılı şekilde verilmiştir.³⁷

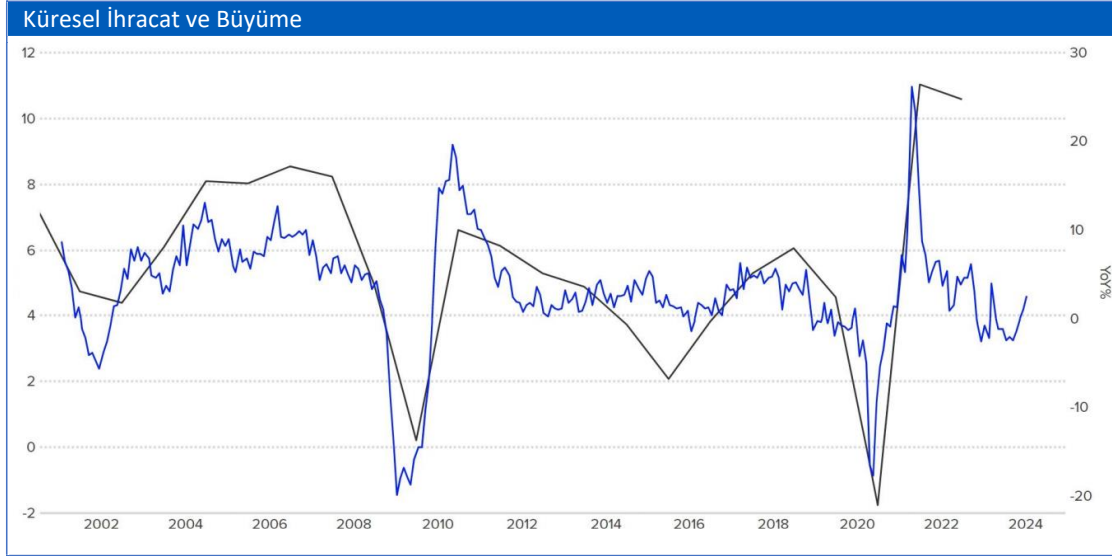
³⁶ Commission Regulation (EU) No 715/2013 of 25 July 2013 establishing criteria determining when copper scrap ceases to be waste under Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council [↗](#)

³⁷ Commission Regulation (EU) No 715/2013 of 25 July 2013 establishing criteria determining when copper scrap ceases to be waste under Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council [↗](#)

Navlun Masraflarının Emtia Fiyatlarına Etkisi

Küresel ticaret yolları üzerindeki en önemli geçiş noktalarından olan Panama Kanalı ve Kızıldeniz'de yaşanan krizler, navlun ve taşıma fiyatlarında önemli artışlara sebep olmaktadır. Bu durum, dünya genelindeki ticari faaliyetler üzerinde doğrudan etkiler yaratmasının yanı sıra özellikle de kısa vadede belirgin sonuçlar doğurmaktadır. Ancak, geçmiş deneyimler ve mevcut stratejik adaptasyonlar, bu tür krizlerin uzun vadede ciddi olumsuz etkilerinin minimize edilebileceğini göstermektedir.

Ekonomik büyüme ile ihracat hacmi arasında güçlü ve senkronize bir ilişki bulunmaktadır. Ekonomiler genişledikçe, üretim kapasiteleri artar ve bu da daha fazla malın yurt dışı pazarlara sevk edilmesine olanak tanır. İhracatın artması, ekonomiye daha fazla döviz girişi sağlar, bu da yatırım için daha fazla kaynak ve iş gücü talebi yaratır. Bu döngüsel etkileşim, ekonomik büyümeyi destekler ve hızlandırır. Dolayısıyla, ihracat hacmindeki artış genellikle genel ekonomik aktivitenin genişlemesiyle eş zamanlı gerçekleşir ve bu da ülkenin genel ekonomik sağlığını iyileştirir. Bu senkronize ilişki, ihracata dayalı büyüme stratejilerinin neden birçok ülke için tercih edildiğini açıklar; çünkü ihracat hem üretim hem de ekonomik genişleme için önemli bir itici güç olarak hizmet etmektedir. Aşağıdaki grafikte yer alan küresel ihracat ve büyüme gösterilmektedir. 2020 yılındaki çöküşün COVID-19 sebebiyle daralmanın çift yönlü etkisini görmektedir.

Siyah Çizgi: Küresel Büyüme

Mavi Çizgi: Küresel İhracat Hacmi Değişimi

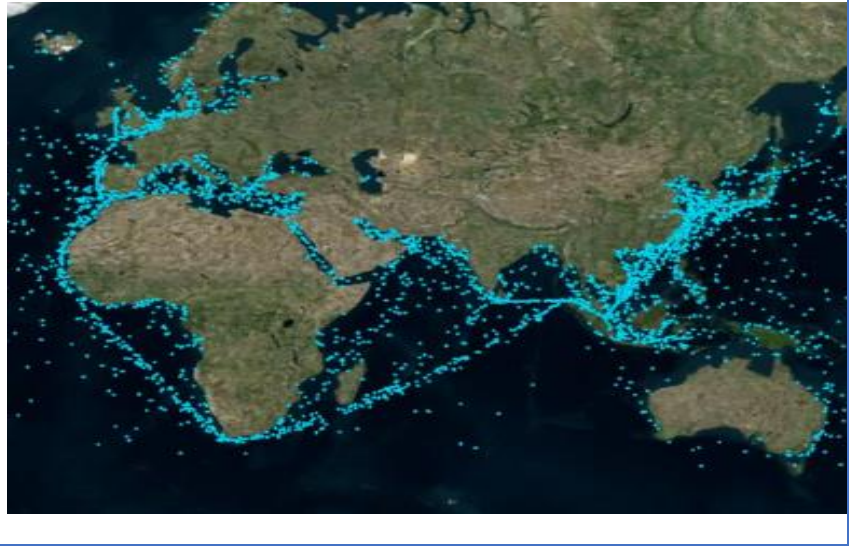
Kaynak: LSEG

Mevcut gelişmelerin navlun fiyatları üzerindeki etkilerini incelemek için, gemi trafiğinin Ümit Burnu gibi stratejik noktalarda yeniden yönlenebileceğini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu durum, kısa vadede ihracat hacimlerini etkileme potansiyeline sahip olmakla birlikte taşıma maliyetlerindeki artışın emtia fiyatlarını etkilemesi beklenmektedir. Kızıldeniz'deki krizle eş zamanlı olarak envanter hacimlerinde artış, ithalat kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve alternatif ticaret rotalarının yaygınlaşması gibi önemli değişiklikler yaşanmaktadır. Özellikle Kızıldeniz'e bağımlı Ortadoğu, Doğu Afrika ve Güney Asya ülkeleri bu durumdan Kuzey Amerika ve Avrupa'ya göre daha fazla etkilenmekte ve kısa vadede ekonomik büyümelerinde yavaşlamalar gözlemlenmektedir.

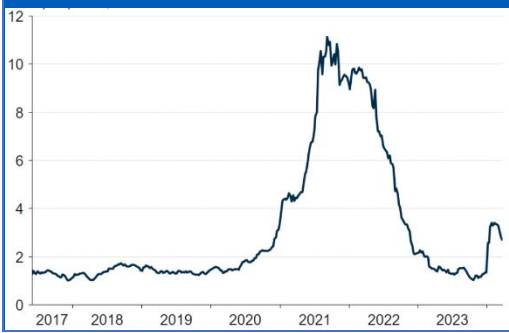
Haritada gözlemlenebileceği üzere özellikle Asya-Pasifikten Süveyş Kanalı'na yönelen gemilerin yoğunluğu azalmış durumda ve Ümit burnu etrafından sürekli bir akış sağlanmaktadır. Kızıldeniz'deki belirsizlikler, gemilerin rotalarını sadece Ümit Burnu'na değil, aynı zamanda buzulların erimesiyle giderek daha ulaşılabilir hale gelen Arktik Okyanusu'na da kaydırabilmektedir. Navlun fiyatlarına ek olarak başka bir gösterge ise, Süveyş Kanalı'ndan Mısır'ın aldığı geçiş ücretlerinin ciddi oranda azalması, belirsizlikler nedeniyle ülkedeki ödemeler dengesini etkilemesidir.

Aktif Gemilerin Durumu (Mart 2024)

Workspace Ship Map, LSEG

Freightos Baltık Endeksi (Konteyner Deniz Taşımacılığı Fiyat Endeksi)

Kaynak: LSEG

Bu endeks, Baltic Exchange ve Freightos tarafından yayınlanan bir günlük konteyner endeksidir. 12 küresel ticaret hattında 40 feetlik konteynerler için spot fiyatları hesaplayarak küresel konteyner navlun oranlarını ölçer.

Yanda sunulan endeks grafiği, 40 feet konteyner fiyatlarını konu almaktadır ve COVID-19 pandemisinin bu fiyatlar üzerindeki etkisinin yanı sıra 2022-2023 döneminde konteyner fiyatlarının yeniden stabilize oluşunu açıkça göstermektedir. Grafikte belirgin bir şekilde görülen son yükseliş, tedarik kesintilerinden kaynaklı taşıma fiyatlarında yaşanan artıştan kaynaklanmaktadır. Ancak, bu artışın etkisi beklenenden daha yumuşak bir biçimde gerçekleşmiştir.

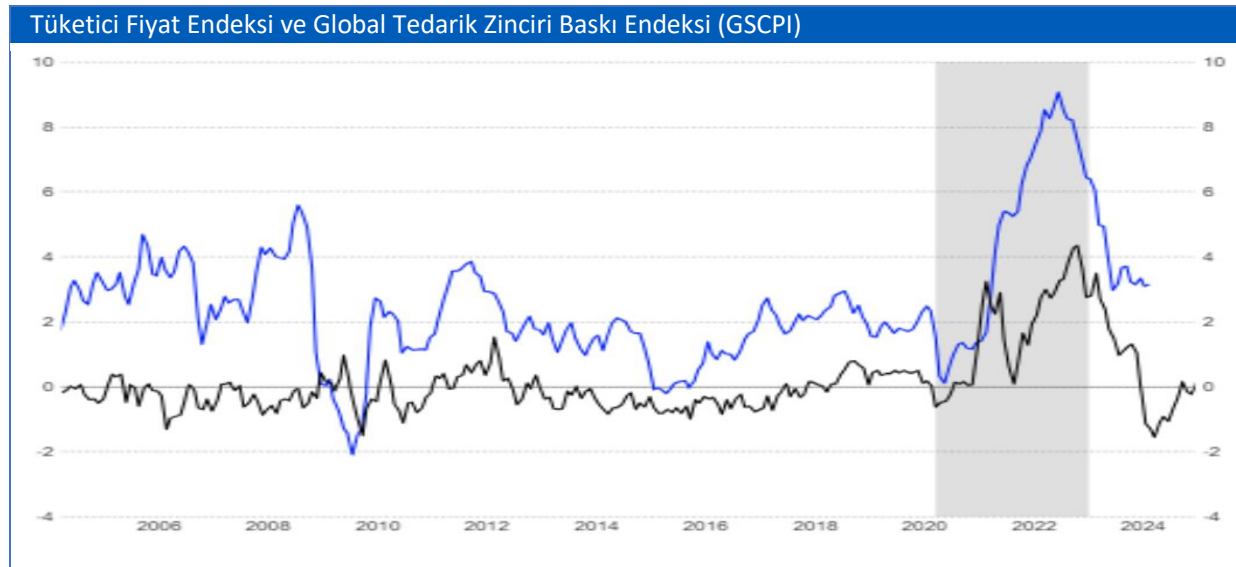
Bu etkinin, özellikle Batı ülkelerinde yeni yıl ile Paskalya arasındaki döneme denk gelmesi, bu dönemde gerçekleştirilmesi gereken ticari işlemlerin büyük bir kısmının önceden tamamlanmış olması anlamına gelir. Bu durum, emtia fiyatları üzerindeki olası artış baskısını hafifletmiş ve fiyat dalgalanmalarını yumuşatmıştır. Ayrıca, COVID-19 pandemisi sürecinde hızlanan gemi inşaatlarının tamamlanması ve bu gemilerin yavaş yavaş ticari filolara katılmaya başlaması da konteyner fiyatları üzerinde aşağı yönlü bir baskı oluşturmuştur.

2023 yılının dördüncü çeyreğine ait raporlarını hazırlayan perakendeciler, ticari kanallarda yaşanan bazı olumsuz durumların şu an için sınırlı etkiler yarattığını gözlemlemişlerdir. Londra Borsası Grubu (LSEG) tarafından yayınlanan istatistiklere göre, incelenen 204 şirketin yalnızca %23'ü Kızıldeniz'deki mevcut durumları kendi raporlarında ele alırken, Panama'daki durumu raporlarına dahil eden şirketlerin oranı ise sadece %2 olarak kaydedilmiştir. Görünüşe göre, COVID-19 pandemisi sonrasında benzeri şoklara karşı daha dirençli olmak adına perakendeciler stok seviyelerini önemli ölçüde artırmıştır. Örneğin, Adidas teslimat süreçlerindeki gecikmelere dikkat çekerken, Zara ise navlun fiyatlarındaki artışı vurgulamıştır; ancak her iki durumda da mevcut koşulların etkileri sınırlı kalmıştır. Bu gözlemler, perakende sektörünün olası krizlere karşı daha sağlam bir yapıda olduğuna ve hızla uyum sağlayabildiğine işaret etmektedir. Bu durum, sektörün gelecekteki potansiyel aksaklıklara karşı kendini güvence altına alma konusunda proaktif davrandığını da göstermektedir.

Geçtiğimiz yıl küresel çapta hissedilen enflasyonun etkileri göz önünde bulundurulduğunda, perakendeciler tüketici taleplerindeki belirsizlikleri daha da artırabilecek fiyat yükseltmeleri yapmaktan kaçınmaktalar. Bunun yerine, navlun masraflarında görülen artışlara karşılık, alternatif maliyet düşürme yöntemlerine gittikleri gözlem. Bu strateji, sektörün tedarik zinciri üzerindeki baskıları azaltmaya yönelik bir çaba olarak değerlendirilmektedir ve perakendecilerin bu süreçte ne kadar esnek ve yenilikçi olabileceğini göstermektedir.

Diğer taraftan, Kızıldeniz bölgesinde yaşanan gelişmeler doğrultusunda aksayan tedarik süreçlerinin ve fiyatlandırmaları en çok etkilediği sektör otomotiv sektörü olmuştur. Özellikle Tesla, Berlin'deki üretim tesisinde yaşanan gecikmeler sebebiyle geçici bir durdurma kararı almış olması dikkat çekicidir. Güncel durum Tesla ve Volvo gibi büyük otomobil üreticilerinin hisselerinde ciddi düşüselere yol açmıştır. Bu gelişmeler, bölgesel sorunların küresel pazarları nasıl etkileyebileceğine dair örnek oluşturmaktadır.

Global Tedarik Zinciri Baskı Endeksi (GSCPI), New York Federal Rezerv Bankası tarafından, küresel tedarik zincirlerinin mevcut durumunu değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir ölçüm aracıdır. Bu endeks, taşıma maliyetleri, imalat göstergeleri ve diğer çeşitli veri kaynaklarını bütünleştirerek küresel tedarik zinciri koşullarının geniş çaplı bir analizini sunmaktadır. GSCPI'nin pozitif değerlere ulaşması, tedarik zinciri üzerindeki baskıların arttığını göstermektedir ve bu durum, küresel ekonomi üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Özellikle COVID-19 pandemisi gibi büyük kesintilere maruz kalan küresel ekonominin karşılaştığı zorlukları daha iyi anlamak için bu endeks kritik bir role sahiptir.

Siyah Çizgi: 10 ay geaktirilmiş Küresel Tedarik Zinciri Endeksi (ABD için)

Mavi Çizgi: Tüketici Fiyat Endeksi (ABD için enflasyon)

Kaynak: LSEG

Geleneksel gözlemler, tedarik zinciri baskılarının ortaya çıkışını takiben enflasyon etkilerinin genellikle daha geç görüldüğünü işaret etmektedir. Bu bağlamda, Londra Borsası Grubu'nun (LSEG) hesapladığı ve tüketici fiyat endeksine göre en güçlü gecikme korelasyonunu sunan veriler, 10 ay öne kaydırılmış şekilde sunulmaktadır. Pandemi dönemine kıyasla oldukça düşük seviyelerde seyretse de 2024 yılının Şubat ayı itibarıyla endeksin pozitif değerlere dönüş yaptığı gözlemlenmiştir. Bu dönüş, tedarik zinciri üzerindeki mevcut baskıların küresel ekonomik etkilerinin yanı sıra tüketici fiyatları üzerinde de belirgin bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, politika yapıcılar, iş dünyası liderleri ve ekonomistler için önemli bir gösterge niteliğindedir ve mevcut ekonomik koşullara uygun stratejilerin geliştirilmesinde yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, Panama Kanalı ve Kızıldeniz gibi stratejik ticaret noktalarında yaşanan krizler, küresel navlun ve taşıma fiyatlarında belirgin artışlara neden olmakta ve bu durum dünya genelindeki ticari faaliyetler üzerinde doğrudan ve belirgin etkiler yaratmaktadır. Ancak, geçmişteki deneyimler ve uygulanan stratejik adaptasyonlar, bu tür krizlerin uzun vadede olası olumsuz etkilerini minimize etme potansiyeline işaret etmektedir. Ekonomik büyüme ile ihracat hacmi arasındaki güçlü ve senkronize ilişki, ekonomilerin genişlemesiyle üretim kapasitelerinin artması ve bu durumun daha fazla malın yurt dışı pazarlara sevk edilmesini sağlaması nedeniyle, ihracata dayalı büyüme stratejileri birçok ülke için cazip hale gelmiştir. Ayrıca, küresel tedarik zinciri baskıları ve bu baskıların tüketici fiyatları üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla geliştirilen Global Tedarik Zinciri Baskı Endeksi (GSCPI), bu süreçte kritik bir referans noktası olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, tedarik zincirindeki mevcut zorlukların yanı sıra stratejik adaptasyonların ve planlamaların, global ticaret ve ekonomik büyüme üzerindeki etkilerinin derinlemesine incelenmesi, gelecekteki politika yapım süreçlerinde ve stratejik karar alma mekanizmalarında büyük önem taşımaktadır.